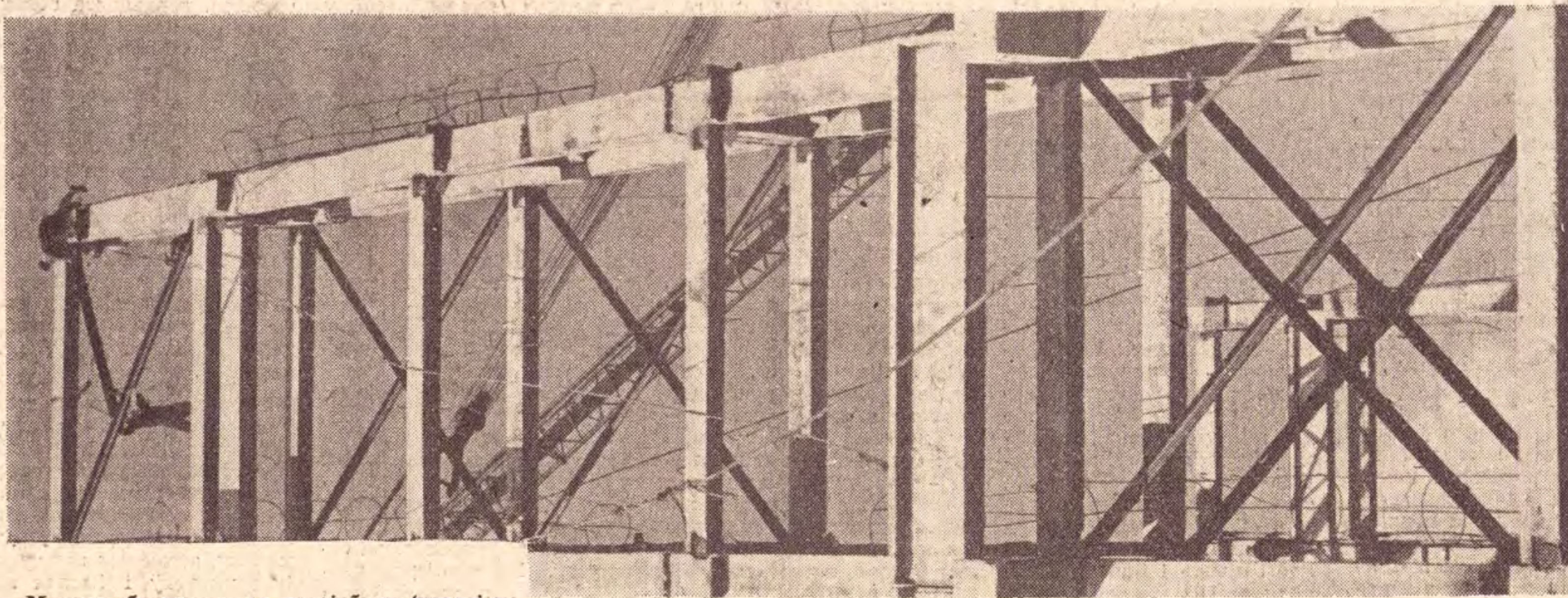
Няхай жыве 45-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай Рэвалюцыі!

Мантаж будынка пад другі блок (глядзі на стар. 6. фотарэпартаж «Палескі гігант»).

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 44 (299) | ГОД VII | 4 ЛІСТАПАДА 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

РЫГОР КІСЯЛЁЎ — Міністр культуры БССР

РОСКВІТ КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Канчатковая перамога сацыялізма ў СССР і разгорнутае будаўніцтва камунізма адкрылі шырокія магчымасці для духоўнага росквіту беларускай нацыі. У Беларусі ўжо даўно ліквідавана непісьменнасць. У рэспубліцы працуе шырокая сетка навучальных установ: звыш 12 тысяч агульнаадукацыйных школ, ствараюцца школы - інтэрнаты, у якіх дзеці жывуць на поўным дзяржаўным забеспячэнні.

Да кастрычніцкай рэвалюцыі ў Беларусі не было вышэйшых навучальных установ. Цяпер іх 25. У 101 сярэдняй спецыяльнай навучальнай установе рыхтуюцца кваліфікаваныя кадры амаль для ўсіх галін народнай гаспадаркі і культуры. Зараз у БССР налічваецца звыш 250 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Акадэмія навук з яе шматлікімі інстытутамі і лабараторыямі рашае важнейшыя праблемы эканомікі і культуры.

Буйных поспехаў дабіліся беларуская літаратура і мастацтва. З найбольш фундаментальных мастацкіх твораў, якія выйшлі ў апошніх гадах і атрымалі грамадскае прызнанне, можна адзначыць зборнік вершаў П. Броўкі «А дні ідуць...», узнагароджаны Ленінскай прэміяй, раман І. Мележа «Людзі на балоце», раман А. Адамовіча «Вайна пад стрэхамі», п'еса А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце».

У чэрвені гэтага года беларускі народ урачыста адзначыў 80-годдзе з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры, народнага паэта БССР Янкі Купалы, а ў лістападзе 1962 года будзе адзначацца 80-годдзе з дня нараджэння паэта БССР, класіка беларускай літаратуры Якуба Коласа. З імёнамі Я. Купалы і Я. Коласа неразрыўна звязаны ўздым беларускай культуры. Іх творчасць вядома і за межамі рэспублікі.

У апошні час побач з народнымі пісьменнікамі БССР Кандратам Крапівой, Міхасём Лыньковым, Петрусём Броўкам, разам з такімі шырока вядомымі майстрамі слова як Аркадзь Куляшоў, Максім Танк, Пімен Панчанка, Пятро Глебка, Іван Шамякін, Іван Мележ, Андрэй Макаёнак і другімі заявіла аб сабе вялікая група маладых пісьменнікаў Беларусі.

Галоўную ўвагу у сваёй творчасці пісьменнікі і працаўнікі мастацтва рэспублікі звяртаюць на раскрыццё духоўнага свету савецкага чытача, адлюстраванне гераічнага мінулага нашай Радзімы, барацьбы савецкага народа за выкананне грандыёзнай праграмы камуністычнага будаўніцтва.

У рэпертуарах тэатраў рэспублікі побач з рускай і заходнееўрапейскай класікай, творамі савецкіх аўтараў, вялікае месца займаюць нацыянальныя спектаклі. Сярод іх «У пушчах Палесся» і «Надзежда Дурава» А. Багатырова, «Яснае світанне» А. Туранкова, «Марынка» Г. Пукста, «Міхась Падгорны» і «Дзяўчына з Палесся» Я. Цікоцкага, балеты «Князь-возера» А. Залатарова і «Падстаўная нявеста» Г. Вагнера, опера «Калючая ружа» Ю. Семянякі, балет «Мара» Я. Глебава.

Вялікую ролю ў развіцці і прапагандзе музыкальнай і харэаграфічнай культуры адыгрываюць Беларуская Дзяржаўная Акадэмічная харавая капела пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шырмы, Беларускі Дзяржаўны ансамбль песні і танца пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР Г. Цітовіча, Дзяржаўны ансамбль танца БССР пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР А. Апанасенка, Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, Дзяржаўны народны аркестр БССР.

У сталіцы Беларусі — Мінску працуюць старэйшы ў рэспубліцы Беларускі Дзяржаўны Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Акадэмічны тэатр імя Я. Купалы, Дзяржаўны рускі тэатр БССР імя М. Горкага, тэатр Юнага гледача, Тэатр Лялек, цыркавы калектыў. Ва ўсіх абласных цэнтрах — Гомелі, Магілёве, Віцебску, Брэсце, Гродне, а таксама ў г. Бабруйску працуюць драматычныя тэатры. Тэатрамі рэспублікі шырока выкарыстоўваюцца творы савецкай драматургіі, рускай і сусветнай класікі. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца спектаклі па творах беларускіх драматургаў: «Паўлінка» і «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы, «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «Лявоніха на арбіце» А. Макаёнка.

З года ў год расце выяўленчае мастацтва Беларусі. На рэспубліканскіх і ўсесаюзных мастацкіх выстаўках побач з буйнымі майстрамі, такімі, як скульптары З. Азгур, А. Бембель, А. Глебаў, С. Селіханаў, жывапісцамі І. Ах-

(Працяг на стар. 2)

Удзельнікі танцавальнага калектыва калгаса «Чырвоная Беларусь».

Уладзімір Юзвюк

...І ШТО ДАЛЕЙ?

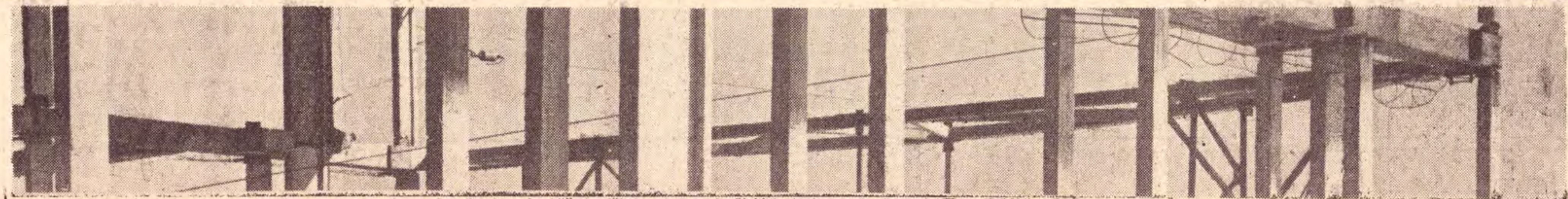
Ад некалькіх год на Сакольшчыне лік пачатковых школ з беларускай мовай як прадмет сістэматычна памяншаўся. З'явай гэтай, несустраканай у ніводным іншым павеце Беластоцкага ваяводства, зацікавіліся школьныя ўлады і нашае таварыства. Сюды пачалі часцей выязджаць мясцовыя паэты на аўтарскія сустрэчы, актыў ГП БГКТ, эстрадная група «Лявоніха», больш пачало арганізоўвацца экскурсій, было накіравана некалькі маладых настаўнікаў, закончыўшых Бельскі педліцэй, і г.д. У І-ым паўгоддзі бягучага года на кошт Таварыства была праведзена ў Паўночным Востраве канферэнцыя настаўнікаў беларускай мовы.

Здавалася, што пасля правядзення гэтых мерапрыемстваў сітуацыя значна палепшыцца. Аднак у верасні ізноў у дзвюх пачатковых школах родная мова перастала навучацца. Як выявілася, навучанне або ліквідацыя ў школах беларускай мовы залежала ў большасці выпадкаў ад саміх настаўнікаў. Дзеля высвятлення шматлікіх спраў, якія выступілі ў гэтага тыпу школах на Сакольшчыне, была склікана Куратарыумам Школьнай Акругі ў Беластоку канферэнцыя настаўнікаў беларускай мовы і кіраўнікоў школ, у якіх яна навучаецца. На канферэнцыі прысутнічала 26 асоб. Ужо ўступны рэферат візітатара І. Канапелькі, а пасля рэферат тав. Ул. Паўлючука надзвычай выразна заакцэнтавалі вялікае выхаваўчае значэнне навучання роднай мовы.

У надзвычай ажыўленай дыскусіі зарысаваліся наступныя праблемы: 1) адносіны бацькоў да навучання роднай мовы; 2) падрыхтоўка настаўнікаў да працы ў спецыяльных умовах і 3) аказванне настаўнікам дапамогі ў іх дыдактычна-выхаваўчай працы.

У беларускіх асяроддзях зараз справа адносін бацькоў да навучання роднай мовы выглядае па-рознаму. У тых паветах, дзе беларуская мова добра навучаецца звыш дзесяці год, дзе мова гэта выступае як прадмет ў сярэдніх школах, і дзе моладзь масава ідзе вучыцца пасля заканчэння 7 класаў, адносіны бацькоў прыхільныя. Гэтыя бацькі ўжо пераканаліся, што навучанне роднай мовы патрэбнае, а асноўныя веды з мовазнаўства і літаратуры нідзе і ніколі ў жыцці не зашкодзяць. Аб далейшай жыццёвай кар'еры вучня, ці то ў сярэдняй школе, ці на заводзе будуць рашаць яго адносіны да працы і акружаючага асяроддзя.

(Працяг на стар. 5)

Амерыканскі шантаж Кубы

Ужо не ўпершыню мы чулі хлуслівае сцвярджэнне палітычных кіраўнікоў ЗША аб быццам бы пагрозе, якая вісіць над цэлым амерыканскім кантынентам з боку Кубы. Не ўпершыню таксама прэзідэнт Кенедзі намагаўся ўнушыць свету, што сямімільённы народ падрыхтоўваецца да авалодання двухсотмільённым амерыканскім народам. У выніку авантурыстычных крокаў ЗША у раёне Караібскага мора, увесь мір апынуўся ў мінулым тыдні на самай вяршыні палітычнага напружання.

Узнікае пытанне — чаму менавіта зараз амерыканцы выступілі з такой падвоенай сілай супроць Кубы? Чаму зараз абкружылі востраў кольцам сваіх ваенных караблёў, шматлікімі батальёнамі марской пяхоты і стратэгічнай авіяцыяй? Ва ўяўленні ЗША прычынай гэтага меў быць факт, што Куба звярнулася і атрымала ад Савецкага Саюза рознага роду вайсковае абсталяванне для абароны сваёй тэрыторыі. Вось гэта паслужыла Злучаным Штатам да ацэнкі сітуацыі, у якой быццам бы ім пагражае Куба.

Па сутнасці ж справа тут зусім у іншым, у тым, што нават не самае сучаснае ўзбраенне Кубы ўяўляе сабою пагрозу для ЗША, а сам факт яе існавання і рэвалюцыйнага развіцця. Не кубінскіх ракет і самалётаў баяцца сёння Злучаныя Штаты, а ідэалогіі гэтай краіны, яе маральнай сілы. Куба аказалася ж першай дзяржавай на амерыканскім кантыненце, якая правяла паспяхова грамадскую рэвалюцыю, якая на працягу амаль чатырох год патрапіла ўмацаваць свае заваёвы і распачаць будову сацыялізма. Куба ў такіх умовах з'яўляецца прыкладам для Паўднёвай Амерыкі як можна, карыстаючыся падтрымкай усяго чалавецтва, звергнуць рэакцыйны рэжым і супрацьпаставіцца імперыялістычным Злучаным Штатам. Вось чаго баяцца Злучаныя Штаты — сілы кубінскага прыкладу.

І баяцца не толькі сёння. Не трэба ж урэшце забываць аб тым, што амаль на другі дзень пасля перамогі Фідэля Кастра над Бацістай, ЗША распачалі байкот кубінскай рэвалюцыі. Спярша спынілі імпарт кубінскага цукру, пазней перасталі прадаваць нафту, каб урэшце наогул парваць гаспадарчыя зносіны з Кубай. Калі і гэта не памагло, дык пачалі кідаць запальныя бомбы на плантацыі цукровага трыснёгу — самага вялікага багацця краіны.

Варта прыпомніць, што такія падзеі адбываліся ў першай палове 1959 года, калі Куба не мела яшчэ дыпламатычных адносін з Савецкім Саюзам, а кіраўнік гэтай дзяржавы стаяў на далёкіх ад сацыялізма пазіцыях. Калі ж будзем цвяроза ацэньваць палітыку ЗША ў адносінах да Кубы, дык трэба сцвердзіць, што іх імперыялістычныя пачынанні сыгралі важную ролю ў паскарэнні працэсаў пераўтварэння кубінскай рэвалюцыі, што менавіта яны ўзмоцнілі нянавісць гэтага народа да іх. Кубінскі народ сам мог ацаніць, дзе знаходзяцца яго ворагі і прыяцелі.

Злучаныя Штаты, якія год таму назад арганізавалі дэсант кубінскіх контррэвалюцыянераў, якія зараз падрыхтоўваюць грунт для новага нашэсця, раптам пачулі сябе пад пагрозай абаронных мерапрыемстваў малой краіны. Гэта ж кпіны са здаровага розуму!

На шчасце, Куба не з'яўляецца сёння адзінокай у самаабароне, як некалькі год таму Гватэмала, у якой рэвалюцыю зліквідавала некалькі батальёнаў амерыканскай марской пяхоты. На шчасце, сёння Злучаным Штатам не ўдалося бяскарна правесці свае пачынанні супроць Кубы, як раней у выпадку Гватэмалы. У абарону кубінскай свабоды ўзняўся цэлы блок сацыялістычных дзяржаў. Канфлікт мінулага тыдня, незалежна ад яго канчатковых вынікаў, мусіў у гэтым пераканаць амерыканцаў.

Злучаныя Штаты павінны адрачыся ад арганізавання ўласнага і чужога нападзення на Кубу. Павінны пакінуць яе ў спакоі. Таму здаецца, што палітычны крызіс мінулага тыдня не толькі закончыцца выратаваннем міру ў свеце, але таксама ўмацаваннем правільнага прынцыпу неўмяшання імперыялістаў ва ўнутраныя справы дзяржаў, нават калі яны з'яўляюцца малымі.

Дзякуючы мудрай палітыцы прэм'ера СССР Н. С. Хрушчова шлях да прыняцця гэтага прынцыпу і ўмацавання міру ў выніку перагавораў быў адчынены.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Росквіт культуры беларускага народа

(Працяг са стар. 1)

рэмчык, В. Волкаў, Я. Зайцаў, В. Цвірка актыўна ўдзельнічае творчая моладзь.

Мастакі Беларусі вялікую ўвагу прысвячаюць сучаснай тэме, жыццю і працы савецкіх людзей. Лепшыя творы беларускіх мастакоў экспануюцца ў Дзяржаўным музеі БССР у г. Мінску. Музей мае багатую калекцыю рускага выяўленчага мастацтва XVIII — XIX — XX стагоддзяў.

Беларуская нацыянальная кінематаграфія прадстаўлена дзвюма студыямі: кінастудыяй мастацкіх фільмаў «Беларусьфільм» і Мінскай студыяй навукова - папулярных і хранікальна - дакументальных фільмаў. Студыя «Беларусьфільм» за апошнія гады выпусціла шэраг кінакарцін, якія выклікалі жывую цікавасць у гледача, такія, як «Чырвонае лісце», «Гадзіннік спыніўся а поўначы», «Дзяўчынка шукае бацьку» і іншыя. А зусім нядаўна студыя выпусціла фільмы: «Апавяданні аб юнацтве» (прысвечаныя камсамолу Беларусі), «Дзень, у які спаўняецца 30 год» і дзіцячы каляровы фільм «Вуліца малодшага сына». Падрыхтоўваюцца кінафільмы: аб першых кроках Савецкай улады ў рэалізацыі ленінскай міжнароднай палітыкі, аб жыцці моладзі, асвойваючай цалінныя землі, лялькавая камедыя на маральна - этычную тэму, аб бяссмерці герояў, загінуўшых у баях за незалежнасць Радзімы, аб духоўнай прыгажосці воінаў — удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Па матывах п'есы А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце» будзе створана шырокаэкранная каляровая кінакамедыя.

У Мінску заканчваецца будова новай кінастудыі, разлічанай на вытворчасць васьмі кінакарцін у год. Кінапрацаўнікі Беларусі імкнуцца да таго, каб стварыць сапраўды буйныя, хвалюючыя творы кінамастацтва аб сучасным жыцці савецкіх людзей.

Наступнае дваццацігоддзе будзе рашаючым крокам савецкага народа на шляху да камунізма, перыядам стварэння матэрыяльна - тэхнічнай базы новага грамадства, завяршэння культурнай рэвалюцыі, выхавання новага чалавека, які б гарманічна спалучаў у сабе духоўнае багацце, маральную чысціню і фізічную дасканаласць.

Камунізм раскрывае нябачаныя духоўныя сілы народа, таленты і здольнасці людзей. Натхнёная праца і культура ў самым шырокім сэнсе яе разумення неразрыўна звязаны паміж сабой, узбагачаючы ўзаемна адна другую.

Таму не выпадкова, што разам з развіццём руху за камуністычную працу, які пераўтварыўся ў магутную сілу сучаснасці, у рэспубліцы ў розных месцах узніклі народныя ўніверсітэты культуры, народныя тэатры, народныя філармоніі, лектараты, ансамблі і іншыя новыя формы самадзейнага мастацтва, ахопліваючыя шырокія масы рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі.

У Беларусі цяпер працуе звыш 18 тысяч калектываў мастацкай самадзейнасці, у якіх прымае ўдзел больш 300 тысяч чалавек. Штогод на свяце працы і песні ўдзельнічае каля 700 тысяч чалавек. У рэспубліцы працуе звыш 5 тысяч клубаў, шмат Палацаў і Дамоў культуры, каля 2 тысяч калгасных і саўгасных клубаў, звыш 20 тысяч бібліятэк з кніжным фондам у 54 мільёны тамоў. Бібліятэчныя работнікі імкнуцца да таго, каб кожны працаўнік карыстаўся ўслугамі бібліятэк. Насельніцтва рэспублікі абслугоўваецца звыш 4 тысячамі кінатэатраў і кінаўстановак.

Усё шырэй распаўсюджваецца грамадская праца ў дзейнасці культурна - асветных устаноў. Тысячы людзей грамадскім чынам прымаюць удзел у працы праўленняў клубаў і саветаў бібліятэк, кіруюць калектывамі мастацкай самадзейнасці, школамі грамадскіх прафесій, народнымі універсітэтамі, лекцыйнай прапагандай, арганізуюць прапаганду перадавога вопыту.

За апошнія тры гады агульнае прызнанне працоўных рэспублікі атрымалі народныя універсітэты. У гэтым годзе працуюць 626 народных універсітэтаў. Зараз побач з універсітэтамі культуры, якіх у рэспубліцы налічваецца 138, працуюць універсітэты тэхнічнага прагрэсу (навукі і тэхнікі), перадавога вопыту ў сельскай гаспадарцы, педагагічных ведаў, здароўя, прыродазнаўча - навуковыя (навуковага атэізма).

Прайшло параўнаўча мала часу з таго дня, як узніклі народныя тэатры, якія карыстаюцца поспехам у працоўных рэспублікі. Зараз у Беларусі працуе 23 народных тэатраў. У 1961 годзе, напрыклад, спектаклі народных тэатраў прагледзела каля 300 тысяч рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі.

Побач з народнымі тэатрамі пры многіх раённых, гарадскіх Дамах і Палацах культуры створаны народныя ансамблі песні і танца, народныя харавыя капелы, народныя сімфанічныя аркестры, аркестры народных інструментаў і іншыя калектывы.

Культура Савецкай Беларусі знаходзіцца на пад'ёме. Новая Праграма Камуністычнай партыі Савецкага Саюза адкрывае перад нашым народам нябачаныя гарызонты. Працаўнікі культуры рэспублікі ў адзіным страі з усім савецкім народам змагаюцца за выкананне вялікіх планаў камуністычнага будаўніцтва, за мір ва ўсім свеце.

Р. КІСЯЛЁЎ

Спорт

Ад сёння змяняем загаловак нашай рубрыкі і будзем пісаць не толькі пра футбол, а таксама і пра іншыя галіны спорту. Просім нашых чытачоў напісаць нам, ці такая форма спартыўных аглядаў адпавядае ім.

І так, у апошнім тыдні найбольшую ўвагу нашай спартыўнай грамадскасці прыкавалі сустрэчы на трох франтах паміж польскімі і чэхаславацкімі футбалістамі. Яны закончыліся неспадзявана карысна для нас. Першы склад прайграў чэхаславакам толькі 1:2. Гэты мізэрны пройгрыш трэба лічыць за поспех, улічваючы, што наша каманда выступала супроць віцэчэмпіёнаў свету і гульня да таго адбывалася на полі нашых супернікаў. Яшчэ больш паспяхова выступіла польская алімпійская каманда (як вядома, ігракі, якія прыймалі ўдзел у апошніх алімпійскіх гульнях, а таксама ў чэмпіянаце свету, не могуць гуляць у наступнай алімпіядзе і цяпер ужо рыхтуюцца новыя склады футбалістаў на Токіо. Гэтыя каманды і называюцца «алімпійскімі»). Нашы алімпійцы нанеслі чэхаславацкім кандыдатам на Токіо вялікае паражэнне, выйграўшы 4:0. Нашы юніёры аказаліся таксама на вышыні задання, перамагаючы чэхаславакаў з лікам 2:0.

Не менш цікавай падзеяй быў фінал чэмпіяната свету па валейболу, які нядаўна закончыўся ў Маскве. Сярод мужчын чэмпіёнамі свету сталі савецкія валейбалісты, якія ў фінале не прайгралі ніводнага матча. Аднак, трэба адзначыць, што гэтае ганаровае званне дасталося ім не лёгка. У шэрагу матчаў савецкія валейбалісты вымушаны былі выказаць максімум майстэрства і волі. Палякі, хоць занялі ў турніры шостае месца, у некалькіх матчах паказалі вельмі высокі ўзровень гульні. Нездарма яны за матч з чэхаславакамі атрымалі ўзнагароду «Савецкага спорту» за найпрыгажэйшую і найцікавейшую сустрэчу. Такі самы прыз здабылі і нашы валейбалісткі за гульню з балгаркамі. Праўда, выступленне польскіх жанчын на чэмпіянаце трэба ацаніць значна вышэй за мужчынскую каманду. Полькі занялі трэцяе месца і маюць абяспечаны старт на алімпіядзе ў Токіо (тры першыя каманды з маскоўскіх гульняў уваходзяць аўтаматычна ў склад каманд, якія будуць аспрэчваць першынства на алімпіядзе). Сярод жанчын выдзяляліся японкі, якія перакана ўча перамаглі ўсе каманды.

У беластоцкім спорце перадусім цешаць вынікі баксёраў. У міжакруговай лізе беластоцкая Гвардыя ідзе без паражэнняў і апошнім тыднем перамагла ў сталіцы рэзервы Легіі 11:7. Таксама паспяхова выступаюць беластоцкія юніёры, якія ў гульнях на кубак ГККіТ перамаглі прадстаўнікоў Познані 16:6 і ўзначальваюць турнірную табліцу.

Апошняя нядзеля таксама пацвердзіла яшчэ раз старую праўду, што ў беластоцкім спорце пануе выключны балаган. У гэты дзень адбыліся ў горадзе чатыры футбольныя матчы, з чаго аж тры на Гарадскім стадыёне. Калі да гэтага дадаць, што адбываліся яны ў халодную пагоду і ў часе, калі ў зале Ягелёніі ішло змаганне баксёраў, а па радыё трансліраваўся футбольны матч Польшча—Чэхаславакія, нічога дзіўнага, што беластоцкія футбалісты гулялі пры пустых трыбунах. Але гэта, здаецца, зусім не хвалюе спартыўныя ўлады. Важна, што статыстыка павялічылася. А што пустыя трыбуны, вялікая справа — ў ліпені, напрыклад, не толькі трыбуны свяцілі пусткай, але і футбольныя палі.

У чэмпіянаце СССР нарэшце ўдачна загуляла Беларусь, якая выйграўшы з алмаацінскім Кайратам, паднялася на адно месца ўверх і займае цяпер 19 месца. Па пятках ёй топча ераванскі Спартак, які зляцеў з верху драбінкі, але якога аддзяляе ад беларусаў толькі адно ачко.

Аўт

БАРОН фон ГОЛЬДРЫНГ

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асіпчык

Вяселле і смерць

Пасля смерці Мілера новым начальнікам СД у Кастэль ла Фантэ быў назначаны маёр Лемке. Гэта вельмі абурыла Кубіса, які спадзяваўся заняць пасаду свайго былога шэфа. Ён адкрыта жаліўся ў гэтым Генрыху. Той яго разважыў і накіраваў зацікаўленні Кубіса на дачку Лера. Яна мела багаты пасаг. Гэта выдатна ўздзейнічала на настрой Кубіса. Ён быў зусім задаволены, калі яшчэ, 20 красавіка, у дзень нараджэння фюрэра прысвоілі яму чын

249

маёра. Гэта было для яго поўнай неспадзянкай, тым больш, што з усяго штаба дывізіі павышэнне атрымала толькі некалькі афіцэраў. У іх ліку быў і барон фон Гольдрынг. Цяпер Генрых з обер-лейтэнанта пераўтварыўся ў гаўптмана. Зацікаўленне Кубіса Сафіяй хутка знайшло свой фінал. Яны вырашылі ўзяць шлюб.

За некалькі дзён перад вяселлем прыбыў загад камандвання Паўночнай групы: Кубіса вызначылі намеснікам Штэнгеля па ўнутранай ахове завода.

На такі шчаслівы паварот падзей для здзяйснення свайго плана Генрых не спадзяваўся. Як выявілася, прычыніўся да гэтага загаду Штэнгель. Ён пераканаў камандванне, што калі ўжо Кубіс мае парадніцца з Лера, то ён павінен мець дачыненне і да аховы завода, і да аховы асобы галоўнага інжынера. Тым больш, што сам Штэнгель вымушаны пакінуць асабняк Лера, паколькі ўвесь другі паверх цяпер адводзяць для маладажонаў.

Новае назначэнне Кубіса задавальняла ўсіх. Альфрэда Лера цешыўся, што, нарэшце, пазбудзецца апекі надта ўжо педантычнага Штэнгеля. Сафія была шчаслівa, што яе малады муж будзе працаваць на вачах бацькі. Марыя-Луіза спадзявалася, што цяпер, калі Штэнгель будзе жыць у замку, яе ўласны раман з маёрам прасунецца настолькі, што яна зможа неўзабаве змяніць жалобу ўдавы на вясельную сукенку нарачонай. Генрых разглядаў новае назначэнне Кубіса як новы шанц ажыццяўлення яго планаў.

250

Кубіс мяняўся літаральна на вачах. Ён нават стаў менш піць.

— Кубіс, вы робіцеся скупым, — заўважыў аднойчы Генрых.

— Я цяпер перакананы, што шчодрасць — сястра беднасці. Калі грошай мала, іх не цэніш. Калі ёсць капітал, яго хочацца павялічыць.

Сафія была ў захапленні ад таго, як разумна плануе іх жыццё Пауль. Яна цалкам згадзілася з Кубісам, што для гучнага вяселля цяпер не час: лепш гэтыя грошы, якія асігнаваў на гэту мэту бацька, выдаць на розныя гаспадарчыя ўдасканаленні.

Таму гасцей на вяселлі было мала. Сафія запрасіла сваю кузіну з Палерма, Штэнгеля і графіню. Пауль — генерала Еверса, Генрыха, Лютца і Лемке.

Кубіс атрымаў водпуск на тры дні, і неадкладна пасля вяселля маладыя збіраліся паехаць у Палерма, пагасцяваць у цёткі Сафіі.

Але ўсё абярнулася інакш, чым планавалася.

Калі ўсе сабраліся за вясельным сталом і генерал Еверс, на правах найстарэйшага, падняў першы тост, зусім неспадзявана з'явіўся пасланец са штаба дывізіі.

— Дазвольце ўручыць, гер генерал асабістую тэлеграму.

Еверс хутка падняўся і нецярпліва выхапіў тэле-

251

САКРАТ ЯНОВІЧ

Сакрат Яновіч нар. 4.IX.1936 г. у Крынках, Сакольскага павета. Закончыў электрычны тэхнікум у Беластоку. Працаваў электрыкам у розных гарадах Польшчы. Ад 1956 г. працуе ў рэдакцыі «Ніва». У гэты ж час закончыў аддзяленне беларускай філалогіі беластоцкай завочнай настаўніцкай студыі.

ВАЛОШКА

Кропля блакіту ў спелым жытнёвым узмежку. Заглядаюцца зайздросна каласы, натапырыўшы вусы.

Сыплеш смехам, сінявокая; — і пошум таемнай надзеі коціцца па гонях. Трывожыць і падае сілы ў спякотным лёсе.

Свет малюткі сівее ў склератычным адрантвенні. Серп смерці пакідае цябе драпежным асеннім вятрам. Збыткуюць, глумяцца над пялёсткамі ўдавінай прыгажосці. Росную свежасць палошчуць сцюдзёныя ліўні. Ад знямогі горбішся ў паірдзеўшай дзярніне.

Ціха паміраеш.

БЕСКЛАПОТНАМУ

Ліст. Чужаецца яго сонца асенняе. Ноч - вераломніца віхрамі наскоўвае, прымаразкамі мсціцца, каварная. Зямля скупіцца, голадам морыць.

На век свой стары зайздросна галубіць яблыка расчырванелае. Цешыцца - нацешыцца не можа ім ў адзіноцтве. А яно толькі зрэдку зірне расінкаю халоднаю, дзівіцца — не надзівіцца светам. Даверлівае, бесклапотнае.

Скручваецца, мяртвее ліст. Сніць у ліхарадцы сваю буйнасць мінуўшую... Не дачакаў світання.

Ранкам ясным варона прыляцела і да зярнятаў дзюбаю дасталася. Пакацілася чырванашчокае ў гніль гразкую пад плотам.

ДУМКА — НЕ КОНЬ

Думку заграбастаць, сукастымі пальцамі сціснуць — руку вывіхнеш. На буйнасць яе хамут потны накінеш — папруга лопне. Валахатай далонню за лейцы схопішся — па барознах паедзеш.

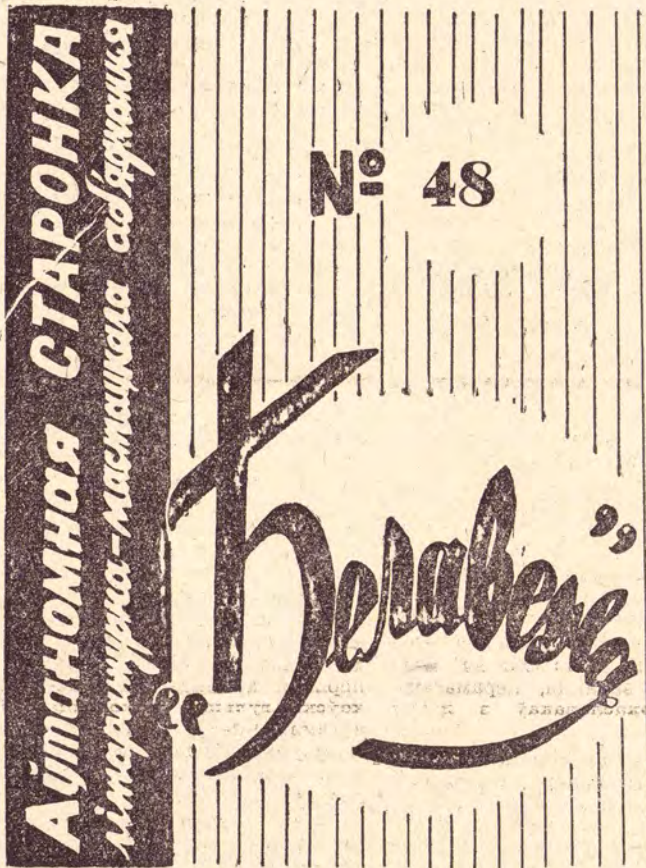
Ну, а вудзілам запячэш, бы жаўтазубую морду, — на смерць затопча.

*

СЫНУ

Рассохлы парог хаты бацькоў пакінуць, каб ад долі ўцячы, — можаш. Туманны ўсход і пах ліпаў забыць, каб шумным асфальтам пакрочыць, — можаш. Усмешку дзяцінства і радасць жыцця пагасіць, каб далёкія мары наблізіць, — можаш. Слова — песню сваю ў пыл дарогі швырнуць, каб хутчэй стаўбы вярставыя міналі, — таксама можаш.

А калі часамі слязьмі боль пакоціцца, калыханку матчыну ўспомні.

Апрацаваў «Старонку»
АЛЕСЬ БАРСКІ

Больш інтэнсіўнасці

(З ДАКЛАДА СТАРШЫНІ ЛІТАБ'ЯДНАННЯ АЛЕСЯ БАРСКАГА НА СПРАВАЗДАЎЧА- ВЫБАРЧЫМ СХОДЗЕ (6.X.1962 г.)

Таварышам вядома, што ў апошнія часы вядуцца дыскусіі аб характары, сэнсе, змесце і форме верша. Традыцыйная паэзія, збудаваная на рытме і рыфме, перажывае несумненна крызіс. Прыхільнікі яе трактуюцца як прымітыўныя кансерватары, не здольныя вырвацца з зачараванага кола рыфмы. Не меншы крызіс перажывае і паэзія сучасная. Крызіс гэты заключаецца ў засцярогах і апазіцыі самога чытача, які не хоча змушаць сябе да чытання штучна ўскладнёных і выключна суб'ектыўных паэтычных твораў. Такім чынам, галоўная супярэчнасць новай паэзіі заключаецца ў канфлікце паміж імкненнем паэтаў да вычворнай, незразумелай архітэктонікі вобразаў верша з аднаго боку і чытача, які не намяраецца ламаць галаву над тым, каб у канцы канцоў пераканацца, што вершы гэтыя не толькі адмаўляюцца ад лагічнай формы, але і часта лагічнага зместу.

Так ці інакш, міф аб філасофскай глыбіні новай паэзіі створаны нікім іншым, як самімі паэтамі, і таму крытычныя адносіны да гэтага міфа становяцца неабходнасцю. Зразумела, што мы не асуджаем усіх сучасных паэтаў. Многія з іх прадстаўляюць сабой сапраўдную глыбіню і багацце, як зместавых якасцей, так і фармальных вартасцей. Адзін з найбольш здольных маладых паэтаў, Яраслаў Рымкевіч піша, што не можа лічыць на больш, як на 100—150 чытачоў сваёй паэзіі ва ўсёй Польшчы. Амаль усе ўдзельнікі фестывалю маладой паэзіі, які адбыўся ў Пазнані, згодна падкрэслівалі, што аднатысячныя тыражы паэтычных зборнікаў ляжаць па 5 год у кніжных магазінах. Факт гэты несумненна аб чымсьці сведчыць, і з гэтага трэба рабіць практычныя вывады. З другога аднак боку варта сабе здаць справу з таго, што форма старой паэзіі аджыла свой час. Эвалюцыя формы паэзіі з'яўляецца чымсьці натуральным і лагічным. Калі б адкінуць неабходнасць пераменлівасці паэзіі, дык сёння муселі б мы пісаць вершы накшталт вершаванай версіі «Аляксея чалавека божага», ці «Храналогіі», Рытшы, узнікшых у сярэдневякоўі. Пошукі новых форм становяцца неабходнасцю, з якой мы мусім лічыцца. Аднак паэт у сваіх пошуках павінен вывучаць межы творчай свабоды, каб не ступіць лішняга кроку і не паляцець у бездань недарэчнасці абсалютнага суб'ектывізму і поўнага разрыва з чытачом.

Думаю, што цяпер можам перайсці да эскізных рысункаў - партрэтаў некаторых членаў нашага аб'яднання. У першую чаргу зоймемся Шведам. Швед адзін з найстарэйшых членаў літаратурнага аб'яднання. Прадстаўнік найбольш традыцыйнай паэтычнай школы. Яго вершы нібы жыўцом выняты з купалаўскай паэтычнай стыхіі. Няма ў яго недасказаных думак, двузначных слоўных канструкцый, няясных вобразаў. Многія вершы Шведа, адкінуўшы рыфмаваныя канчаткі, стануцца найбольш нармальнай прозай, а нават часта прозай публіцыстычнай. І вось даходзім да парадокса. Гэтая, здавалася б, аджыўшая свой час архаічная паэзія карыстаецца папулярнасцю сярод чытача. Хочам ці не хочам, а трэба сказаць адкрыта, што Швед самы папулярны паэт з усіх членаў нашага аб'яднання. Ведаюць яго па цэлай Беласточчыне. Не думаю, каб хто-небудзь мог перагнаць Шведа ў гэтай папулярнасці. Варта падумаць, у чым заключаецца тайна папулярнасці паэзіі Віктара. Думаю, што ў першую чаргу ў аб'ектывізме яго вершаў. Паэзія Шведа амаль цалкам пазбаўлена вузкага суб'ектывізму, так характэрнага для сучасных паэтычных твораў. Швед піша заўсёды аб справах аб'ектыўных, рэальных, агульна вядомых, для ўсіх зразумелых і даступных. Прыгледзімся да тэматыкі яго вершаў: «Родная мова», «Беласточчына», «Я. Купала», «Аўрора», атамная бомба, п'янства, гультайства — хто ж не ведае, хто ж не чуў аб гэтых справах і з'явах? Кожны! Шведа цікавяць толькі справы вялікія, цэласныя, гістарычныя, не прызнае ён момантаў, дэталяў, эпізодаў і рэфлексій, і гэта якраз, відаць, цікавіць нашага чытача, які характарызуецца спецыфічнымі густамі і спецыфічным узроўнем. Можна спрачацца аб вартасці паэзіі Шведа. Калі аднак прыняць, што асноўным мерылам вартасці твора з'яўляецца ацэнка масавага чытака, дык няма ніякіх сумненняў, што Швед, паэт значнай рангі і вялікага грамадскага значэння.

Абсалютнай супраціўлегласцю да Шведа з'яўляецца Яша Бурш. Цікава, што па сваім характары як людзі Швед і Бурш маюць многа супольных момантаў, адзначаюцца аднолькавай лагоднасцю і дабратой, вялікай даверлівасцю да людзей і надзвычайнай наіўнасцю, якой характарызуюцца многія паэты.

Арыгінальнасць Бурша заключаецца не толькі ў плюшавых ружовых нагавіцах, але Бурша цэлы свет напоўнены нечаканымі паваротамі. Адным з гэтых паваротаў з'яўляецца для яго кожны ўласны верш. Праўдападобна, Бурш, прыступаючы да стварэння паэтычнага твора, не ведае найчасцей, які будзе яго змест. У яго творчасці перажыванне, падыктаванае творчым момантам, акрэслівае характар і сэнс верша. Паэзія Бурша, у адрозненні ад Шведа, выключна суб'ектыўная, не знойдзеце ў ёй агульнавядомых фактаў, здарэнняў ці вобразаў. Вузкі суб'ектывізм — гэта галоўны элемент паэтычных канцэпцый Бурша. Суб'ектывізм гэты чыніць яго паэзію незразумелай шырокаму колу чытачоў. І таму не можа быць гутаркі аб шырокай папулярнасці Яшы ў беларускім асяроддзі. Няма аднак ніякіх сумненняў, што вершы яго стаяць на высокім мастацкім узроўні. Маюць яны арыгінальны непаўторны сэнс, унутраную індывідуальнасць, уласную буршаўскую філасофію, без якой не можа быць гутаркі аб высока мастацкай паэзіі. Думаю, што варта толькі цешыцца, што ў нашым асяроддзі знаходзіцца чалавек тыпу Бурша, які з'яўляецца звяном звязваючым традыцыю з новымі пошукамі сучасных паэтаў.

Асобную карту становіць творчасць Алеся Свіська — чалавека, які сваім жыццёвым вопытам перавышае многіх членаў літаратурнага аб'яднання. Свісёк канцэнтруе сваю ўвагу ў першую чаргу на паэзіі, аднак яго апавяданне «Людзі і чалавекі» адзначаецца таксама высокім паэтычным узроўнем. Да асабліва цікавых належаць вершы, прысвечаныя настаўнікам і моладзі. Думаю, што няма сярод нас паэтаў, якія маглі б перагнаць Свіська ў майстэрстве малявання перажыванняў і спецыфікі быту настаўніцкага асяроддзя.

Цікавай індывідуальнасцю творчай манеры ў паэзіі і прозе адзначаецца Янка Дубіцкі. Творчасць яго — гэта глыбокі аналіз унутраных перажыванняў, псіхічных камплікацый і станаў, якія ў перакананні аўтара з'яўляюцца галоўным рухавіком чалавечага дзеяння. Дубіцкі творыць прозу глыбока псіхалагічную, перамаючую чытача сваім гуманным зместам. У яго паэзіі выступа-

(Працяг на стар. 7)

На здымку: удзельнікі семінара. фота: Г. Рагазінскі

Калі працуецца з агеньчыкам

Словы аднавяскоўцаў, як аплявухі, распальвалі яму твар. Аляксандру Бойку ўспаміналіся сямейныя нягоды і нетактоўнасці. Ён пачаў разумець памылкі, дапушчаныя ў выхаванні свайго сына Вані. Нахмурыўшыся, глядзеў ён на членаў грамадскага камітэта партыі і з увагаю выслухоўваў усе закіды.

— Вы станоўча замала ўдзяляеце ўвагі сваім дзецям, не цікавіцеся паводзінамі свайго сына, — працягваў сакратар КГ Рыгор Аніскевіч. — Ваню толькі 16 год. Што будзе з ім далей? Куды завядзе яго хуліганства?

Таварыш Аніскевіч і іншыя члены КГ пераканаўча даказвалі недахоп бацькоўскага выхаваўчага ўплыву на сына. Усе яны гаварылі аб тым, што Ваня зневажае старэйшых, што п'е гарэлку, што распачынае бойкі, што з яго вуснаў вылятаюць нецэнзурныя словы.

Бацьку яшчэ ніколі не было так прыкра, тым больш, што людзі, якія размаўляюць з ім, ад душы жадаюць, каб яго сын парваў сваімі хуліганскімі паводзінамі, і ўсе яны хочуць дапамагчы ў гэтай справе.

Гутарка аб горкай праўдзе набліжалася да канца. Аляксандр Бойка ўстаў, паціснуў рукі сваіх субяседнікаў і сказаў:

— Дзякую, шчыра дзякую, таварышы, за клопаты. Я буду старацца, каб сын не вырас хуліганам.

Усхваляваны Аляксандр Бойка пайшоў дамоў, а грамадскі камітэт партыі у Семяноўцы яшчэ доўга абмяркоўваў уплыў партыйнай арганізацыі на моладзь грамады.

*

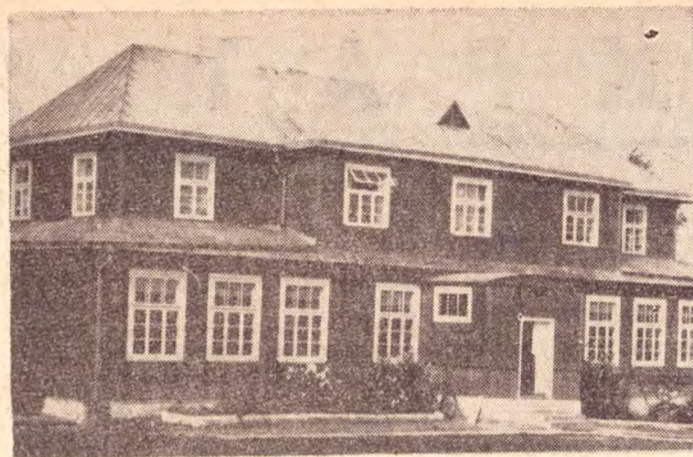
Пятнаццацігадовы юнак, закончыўшы 7 класаў, выходзіць з-пад уплыву школы. Асабліва восенню і зімою ў яго многа часу. Яму ж ужо не трэба рыхтаваць урокі. Да работы на прадпрыемствах падлеткаў таксама не прымаюць. Такая моладзь найбольш хуліганіць на вёсцы. І вось таму на адным з паседжанняў КГ у Семяноўцы было пастаноўлена паклікаць спецыяльную камісію, якая ўцягнула б моладзь у мастацкую самадзейнасць. Узначаліў камісію настаўнік Пятро Карпюк. Пры вялікай дапамозе члена КГ школы у Семяноўцы Эдуарда Бая арганізаваліся мастацкія гурткі ў Семяноўцы, Луцэ і Тарнопалі. Моладзь пачала даваць канцэрты не толькі ў сваіх, але і ў суседніх вёсках.

Ад таго часу ўжо мінуў амаль год. І за гэты кароткі час, дзякуючы належнай апецы партыйнай арганізацыі, моладзь стала добра сябе весці. Ваня Бойка таксама стаў акуратным юнаком.

М. СВАЯК

Рыгор Аніскевіч працуе чыгуначнікам і мае шмат сваіх прафесіянальных абавязкаў. Але, не гледзячы на тое, ён шмат удзяляе ўвагі партыйнай дзейнасці. І ён залічваецца да самых перадавых сакратароў КГ на Гайнаўшчыне.

Астраўская школа

Проста не верыцца, што да 1939 года рэдка хто на вёсцы вучыўся ў 5-ым альбо 6-ым класе. А з Паўднёвага і Паўночнага Вострава (Сакольшчына) да вайны закончыла 7 класаў толькі 3 асобы. Усе дзеці, як правіла, канчалі толькі 4-ы класы.

Велізарныя перамены зайшлі ў галіне асветы за гады народнай улады. Паміж гэтымі вёскамі пабудавана вялікая прыгожая 7-мікласная школа. Тут на паверху знаходзяцца таксама выгадныя кватэры для настаўнікаў.

На здымку: Астраўская школа.

Тэкст і фота: М. Х.

З ЖЫЦЦЯ БГКТ

У СУВЯЗІ З ГАДАВІНАЙ

Нядаўна ў Гайнаўцы ў доме настаўніка была арганізавана аддзелам БГКТ вечарына прысвечаная 80 гадавіне з дня нараджэння Янкі Купалы. Даклад аб жыцці і творчасці выдатнага беларускага пісьменніка прачытаў вядомы на Беласточчыне паэт Алесь Барскі. Пасля чытаў ён свае вершы і адказваў на пытанні, якія давалі яму прысутныя.

З вялікім поспехам выступаў з п'есай Янкі Купалы «Прымакі» мастацкі калектыў гуртка БГКТ са Скупава. Вечарына была вельмі ўданая. Многіх зацікавіла выстаўка мастака, мясцовага настаўніка беларускай мовы Анатоля Корзуна. Пасля чорнай кавы пачаліся танцы.

І так настаўнікі з павета, члены і сімпатыкі БГКТ у Гайнаўцы вельмі культурна правялі вечар, прысвечаны 80 гадавіне з дня нараджэння вялікага беларускага пісьменніка Янкі Купалы.

МХ

Зямля ў надзейных руках

Калі гаворым аб сельгасгуртках, перш за ўсё маем на ўвазе шырокую механізацыю апрацоўкі зямлі. Справа, вядома, вялікай важнасці. Ужо зараз не супярэчаць гэтаму нават найбольш закаранелыя прыхільнікі старыны.

Аднак сельгасгурток — гэта не толькі трактар з камплектам дадатковых машын і абмалотачным агрэгатам. Найлепш аб тым сведчаць пачынанні некаторых сельскагаспадарчых гурткоў у Гайнаўскім павеце.

У звыш палавіне вёсак гэтага павету існуюць і дзейнічаюць сельгасгурткі. У іх распараджэнні знаходзяцца 23 трактарныя камплекты і 51 абмалотачны агрэгат. Уявіўшы сабе, што на Гайнаўшчыне налічваецца 120 вёсак і дадаўшы яшчэ машыны спулдзельняў прадукцыйных, атрымаем, зразумела, яшчэ недастатковы, але даволі высокі ўзровень механізацыі, аблягчаючай цяжкую працу хлебаробу.

13 сельгасгурткоў апрацоўвае звыш трохсот (314 га) гектараў дзяржаўнага фонда зямлі. Загаспадараванне такой плошчы зямлі мае сваю вартасць не толькі ў эканоміцы павета, але таксама не застанецца без уплыву на эканоміку цэлага ваяводства. Просты ж рахунак паказвае, што такая плошча зямлі нават ужо пры сярэднім ураджаі можа даць звыш мільёна злотых даходу.

На першае месца ў гэтых пачынаннях вылучаецца гурток з Вулькі (той, пад Курашавам). Гурткоўцы з Вулькі ў мінулым годзе супольна абсеялі жытам плошчу ў 60 гектараў. Даход павялічыў іх супольны фонд. Вясною бягучага году вульчанскія гурткоўцы звыш дваццаці гектараў засеялі ярыной, астатнюю плошчу прызначылі пад лубін, а затым восенню зноў пасеялі там жыта.

Наступнае месца па супольнай апрацоўцы зямлі з дзяржаўнага фонда займае ў Гайнаўскім павеце сельгасгурток у Дубічах Царкоўных. Ён загаспадараваў 32 гектары зямлі, быўшай у аблогах.

Ад Вулькі і Дубіч нямнога адстае сельгасгурток у Ставішчах. На яго долю ў б. г. прыпадае 16 гектараў супольна загаспадараванай зямлі. Мінулагодні і сёлеташні даход ставішчане прызначаюць на пакупку другога трактарнага камплекта.

Асноўную частку супольна загаспадараванай зямлі гурткоўцы абсяваюць кваліфікаваным, высакаякасным насеннем, а затым праводзяць міжсуседскі абмен. Такім чынам хлебаробы атрымліваюць высакаякаснае насенне ад сваіх суседзяў. Гэта, зразумела, непасрэдна садзейнічае павышэнню ўраджайнасці.

(вр)

МАТАЦЫКЛІСТЫ

Тэхніка пайшла ў вёску. Зараз у гаспадароў многа розных сельскагаспадарчых машын. А людзі з веласіпедаў перасядаюць на матацыклы. Проста, мода стала на іх. Кожны імкнецца як мага хутчэй атрымаць «права язды» і купіць матацыкл. Амаль ва ўсіх вёсках людзі дамагаюцца арганізавання курсаў язды на матацыклах. Сямяціцкі аддзел БГКТ пайшоў на спатканне жыхарам некаторых вёсак і арганізаваў такія курсы ў Мілейчыцах і Вілянове.

На здымку: Новыя матацыклісты з Мілейчыц.

Тэкст і фота: М. Х.

(Працяг са стар. 2)

граму з рук пасланца. Прабегшы яе вачыма, генерал нейкі момант прастаяў зусім нерухома і раптам хіснуўся. Лютц, што сядзеў побач, ледзь паспеў падхапіць генерала за плечы.

— Загадаеце паслаць за лекарам? — стурбавана спытаў ён.

— Не трэба. Зараз усё міне... — нейкім чужым голасам сказаў Еверс і абвёў ўсіх прысутных доўгім позіркам, спыніўшы яго на Лемке. — Выйду на балкон, і ўсё міне...

Выйшаўшы на балкон, генерал шчыльна прычыніў за сабою дзверы.

— Нейкая непрыемнасць, — прашаптала графіня. — Можа, што з жонкай... Адкуль тэлеграма?

— З Берліна, — адказаў пасланец.

— А жонка яго ў Дрэздэн.

— Магчыма, — пачаў было Лемке...

На балконе прагучэў выстрал.

Усе кінуліся туды.

Еверс ляжаў на падлозе, шырока раскінуўшы рукі. Са скроні струілася кроў.

Першым апамятаўся Лемке. Нахіліўшыся над генералам, ён разагнуў пальцы яго заціснутай ў кулак левай рукі і асцярожна выцягнуў з яе тэлеграму. Праз яго плячо Генрых уголас прачытаў тэкст: «Неадкладна выязджай на курорт». Подпісу не было.

Бледны, як палатно, Лютц стаў на калені і, прыціснуўшы вуха да грудзей свайго начальніка, слухаў, ці б'ецца яшчэ сэрца. Сэрца генерала Еверса не білася.

— Што гэта можа значыць? — Лемке пытальна глянуў на Генрыха.

— Пакуль гэта азначае адно — усе мы павінны быць на сваіх месцах.

Афіцэры выйшлі. Лемке адразу павярнуў ў штаб СД, і Генрых з Лютцам засталіся адны.

Абое былі аглушаны тым, што сталася.

— Што ты пра ўсё гэта думаеш, Генрых?

— Нічога добрага гэта не прадказвае. Мне здаецца... Чакай, чаго гэта бяжыць дзяжурны штаба?

— Гер гаўптман, гер гаўптман! — Дзяжурны спыніўся, губы яго трасліся. — Обер Кунст застраліўся ў сябе ў кабінеце!

— Ён атрымаў тэлеграму з Берліна? — спытаў Генрых.

— За пяць хвілін да самагубства.

— Яму раілі паехаць на курорт?

— Так точна! І нават неадкладна!

— Неадкладна пазваніце пра гэта Лемке. Ён зараз у сябе. І да яго прыезда нікога ў кабінет не пускайце.

Дзяжурны пабег назад у штаб. За ім памалу падняліся на другі паверх Лютц з Генрыхам.

— Ну, а цяпер што ты скажаш?

— Змахвае на змову... А ўключы радыё!

Але радыё, як заўсёды ў гэты час, перадавала бравурныя маршы.

Усё выявілася толькі адвячоркам, калі прыбыў спецыяльны самалёт з Берліна. Упаўнаважаны Гімлера прыляцеў з наказам арыштаваць Еверса і Кунста і даставіць абоіх у штаб-кватэру.

Камандзір, генерал - лейтэнант Еверс, і начальнік штаба дывізіі, оберст Кунст, абвінавачваліся ў тым, што яны бралі ўдзел у змове супроць фюрэра і мелі дачыненне да замаху на яго асобу.

Замах на фюрэра значна пашырыў уплыў і значэнне каральных органаў і ў арміі, і сярод насельніцтва. Ішлі арышты — кожны афіцэр адчуваў сябе няўпэўнена.

Вось чаму тэлеграма, у якой барону фон Гольдрынгу прапанавалася неадкладна прыбыць у штаб камандвання Паўночнай групы, усхвалявала Генрыха. Даведаўшыся пра выклік, Лемке падазрона глянуў на Генрыха, і ў вачах яго бліснулі злавешчыя аганькі. Ён быў упэўнены, што выклік у штаб дабром для Гольдрынга не кончыцца.

Генрых вельмі добра зразумеў значэнне позірку Лемке і непакой яго ўзрос яшчэ больш.

У штабе камандвання Генрыху заявілі, што ён павінен з'явіцца ў галоўнага вайсковага каменданта фон Кронэ.

Генрых адчуў, як сэрца яго сумна сціснулася. Думка пра схаваны пад манжэтам мундзіра малень-

(Працяг на стар. 7)

З МІНУЛАГА

40 год таму беларускі друк паведамляў:

ВЯЛІКІ МІТЫНГ ЯЎРЭЙСКІХ РАБОЧЫХ МАС У БЕЛАСТОКУ

У апошніх чыслах верасня ў Беластоку ў тэатры «Палас» адбыўся вялікі мітынг яўрэйскіх мас. З прамовай выступілі Гардзіян і інш. У рэзалюцыі, аднагалосна прынятай усім сходам, было падкрэслена, што толькі Саюз гарадскога пралетарыята і бяднейшага сялянства стаіць на варце інтарэсаў працоўных мас. Праз гэта яму павінны быць адданы ўсе галасы пры выбарах у сейм і сенат.

АБ МІТЫНГУ Ў КРЫНКАХ

5 кастрычніка 1922 г. тут адбыўся вялікі мітынг, скліканы акруговым камітэтам Саюза пралетарыята мест і вёсак. Некалькі тутэйшых дробных гандляроў і п'яных кулакоў, падасланых вызваленцамі, прабавалі не даваць гаварыць аратарам. Аднак быўшыя на мітынгу сяляне суседніх вёсак патрабавалі не перашкаджаць аратарам, і мітынг закончыўся рашэннем таласаваць пры выбарах за спісак №5.

«Вясковы пралетарый» № 1, 29 кастрычніка 1922 г.

З ПАВЕДАМЛЕННЯ АБ БАЯВЫХ АПЕРАЦЫЯХ БЕЛАРУСКІХ ПАРТЫЗАН НА БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

Спалены чыгуначны мост на р. Нарэўцы, недалёка ад Белавежа...

Спалены склад лясных матэрыялаў (у 3 вярсты даўжынёй) у раёне стн. Гайнаўка — Чаромха. Ад пажару пагарэлі тэлеграфныя стаўбы і сапсавана палатно чыгункі.

У мяст. Кляшчэлі, Бельскага павету, растраляны 2 паліцэйскія, якія неміласерна мучылі мясцовае жыхарства. Забрана 2 коней з вазамі, 12 стрэльбаў і 10 французскіх гранат.

Забіты інжынер завода «Export» у Гайнаўцы за тое, што дапамагаў жандарам і паліцыі лавіць партызан. Наша здабыча налічвае мільён марак...

Галоўны штаб беларускіх партызан

Журнал **«Беларускі партызан»** № 2—3, верасень—кастрычнік 1922 г.

...І ШТО ДАЛЕЙ?

Працяг са стар. 1

Інакш маецца справа ў Сакольскім, Дуброўскім і часткова Беластоцкім павеце. Тут бацькі ў выніку незразумення навучання роднай мовы лічаць, што беларуская мова толькі зашкодзіць вывучэнню польскай мовы, а тым самым замкнецца дарога да далейшай навукі. Ёсць і такія бацькі, што бачаць непрыдатнасць роднай мовы ў жыцці, хоць самі ёю паслугоўваюцца. Менавіта, сярод гэтай часткі насельніцтва яшчэ пацІху, але многа можна наслухацца аб неіснуючым, ды проста немагчымым у нашых умовах нейкім «апалячванні». Людзі такія выключна з-за выгодніцтва самі затрачваюць пачуцці нацыянальнай прыналежнасці, з чаго ў пэўных момантах не задаволены. Аднак прычыну зла бачаць не ў сабе, але ў паасобных менш тактоўных працаўніках адміністрацыйных ці асветных устаноў.

Падобных нараканняў не чуецца на Гайнаўшчыне і Бельшчыне таму, што школа, побач з іншымі грамадска - палітычнымі арганізацыямі, вядзе вялікую выхаваўчую працу ад наймалодшых гадоў між іншым і праз навучанне беларускай мовы.

Некаторыя настаўнікі падкрэслілі парадаксальную з'яву. Увядзенне беларускай мовы для дзяцей вёсак Боркі, Лазні, Сакалда сустракае цяжкасці з боку тых бацькоў, якія ў гады міжваеннага дваццацігоддзя змагаліся з санацыйным урадам не толькі за свае палітычныя правы, але за навучанне роднай мовы ў іх мясцовасці. Тыя ж члены Грамады і ТБШ зараз, калі атрымалі ўсе магчымасці рэалізацыі свайго пастулату, адмаўляюцца ад яго.

Візітатар КОСБ тав. І. Канапелька, кранаючы вышэй успамянутую праблему, гаварыў, што школьныя ўлады адносяцца да ўвядзення і навучання беларускай мовы вельмі прыхільна, што родную мову можна ўвесці ўсюды там, дзе будзе не менш чым 10—15 школьнікаў, жадаючых вывучаць гэтую мову. Значыць, вырашэнне справы залежыць ад самаго насельніцтва.

Аднак беларускае насельніцтва да вырашэння гэтага пытання тут не падрыхтавана. Мала вядома выпадкаў, каб жыхары той ці іншай нацыянальнай меншасці ў Польшчы ды і па-за яе межамі так бяздушна абыякава адносіліся да пазнання роднай мовы. На цэлы Сакольскі павет зараз ідзе каля 150 штук «Нівы», выпазычаецца каля 100 беларускіх кніжак у месяц, амаль поўнасцю адсутнічаюць іншыя часопісы на роднай мове — усё гэта не толькі не спрыяе пашырэнню асветы, але паглыбляе непісьменнасць.

Вырашэнне другой праблемы — падрыхтоўкі настаўнікаў да працы ў беларускіх асяроддзях — залежыць у асноўным ад школьных улад і саміх настаўнікаў. Зараз у павеце сітуацыя складаная. Толькі два настаўнікі маюць педагагічную падрыхтоўку да навучання беларускай мовы. Усе іншыя настаўнікі вучаць гэтую мову на падставе таго, што карысталіся ёю ў штодзённым жыцці, былі на кароткатэрміновых курсах або проста дарабляюць на дадатковых гадзінах. Найчасцей апошняя група настаўнікай вядзе лекцыі слаба і таму зацікаўленасць прадметам малая. У дыскусіі выявілася (Новы Востраў, Крушыняны, Піражкі), што дастаткова перадаць прадмет іншаму настаўніку — і праблема знеахвочвання дзяцей перастае існаваць.

Недахоп адпаведна падрыхтаваных кадраў на Сакольшчыне проста невыбачальны. Усё ж звыш 10-ці год працуюць два агульнаадукацыйныя і адзін педагагічны ліцэй, у якіх беларуская мова навучаецца як прадмет. Выпускнікоў гэтых школ можна сустрэць ва ўсім Беластоцкім ваяводстве на розных пасадах, але толькі не ў школах на Сакольшчыне. Спробы прыцягнуць іх да працы не далі вынікаў. Таму, здаецца, трэба лічыць толькі на мясцовыя кадры. Як дагэтуль у бельскіх і гайнаўскіх ліцэях моладзі з Сакольшчыны амаль няма, на беларускай філалогіі Завочнай Настаўніцкай Студыі ў Беластоку — таксама, няма яе і на кафедры беларускай мовы пры Варшаўскім універсітэце. Такім чынам магчымасці павышэння кваліфікацыі да навучання беларускай мовы ёсць дастатковыя. Але школьныя ўлады нічога не робяць у адносінах да тых настаўнікаў, якія дрэнна вядуць лекцыі па роднай мове і не хочуць яе самі вывучаць.

Кадравыя цяжкасці раз на заўсёды развязала б увядзенне беларускай мовы як прадмета для моладзі ў агульнаадукацыйным ліцэі ў Саколцы. Маючы на ўвазе патрэбы школьніцтва Сакольскага, Дуброўскага і Беластоцкага паветаў, а таксама факт ужывання насельніцтвам беларускай мовы незалежна ад веравызнання ва ўсім Сакольскім павеце, над прапановай трэба сур'ёзна задумацца.

Урэшце, апошняя праблема дапамогі настаўнікам у іх цяжкай працы. Трэба адзначыць, што дагэтуль і інспектарат асветы ў Саколцы не прыдаваў гэтаму пытанню дастатковай увагі. Сітуацыя асветы на беларускай мове ў павеце патрабавала асаблівай апекі. Тут здараліся выпадкі ігнаравання кіраўнікамі школ пастаноў і загадаў школьных улад, незразуменне значэння навучання роднай мовы працаўнікамі інспектарата і недастатковы педагагічны кантроль гэтых школ.

Падчас канферэнцыі частка настаўнікаў беларускай мовы пачала традыцыйнае бядоленне. Аднак надзвычай трапны адказ даў ім кіраўнік пачатковай школы з Вострава тав. М. Філановіч, а пасля настаўніцы з Крушынян і Піражкоў. Яны падкрэслілі, што ўзровень навучання беларускай мовы залежыць ад самога настаўніка. Дрэнна праведзеная лекцыя падрывае аўтарытэт прадмета і ў ніякім выпадку не ўздзейнічае на вучняў выхаваўча. Сур'ёзныя адносіны да прадмета, уласны дадатні прыклад уздзейнічае на вучняў заўсёды дадатна. А прыкладаў такіх сярод настаўнікаў Сакольшчыны, як выказала дыскусія, даволі многа. Так настаўнік М. Філановіч здолеў зацікавіць беларускай мовай не толькі дзяцей, але і дарослае насельніцтва, для якога правадзіўся праблемны курс беларускай літаратуры. Настаўнік І. Аляксеюк дабіўся 100% наведвання на лекцыях па беларускай мове. Настаўніца ў Крушынянах мае ў групе вучняў іншых нацыянальнасцей, вывучаючых беларускую мову, і гэтак далей.

Прыклады паказваюць, што навучанне роднай мовы ў Сакольскім павеце можна наладзіць таксама добра, як на Бельшчыне або Гайнаўшчыне, калі за гэтую справу шчыра і з адданасцю возьмуцца настаўнікі і мясцовыя школьныя ўлады, а Беларускае таварыства будзе аказваць яшчэ большую дапамогу.

УЛ. ЮЗВЮК
Сакратар ГП БГКТ

ЛЕС ШУМІЦЬ

Сказанне аб валілаўскім надлясніцтве

За дзесятым пагоркам, за далінамі, парослымі травою дзікаю, мохам, пры дзесятай пыльнай дарозе прытаілася вёсачка Скрабляві. Пустыня навокал аж па Баброўнікі пясчаная. Лес тут калісьці рос, даўным-даўно яго выцерабілі.

Ля сцяжыны палявой таўстаскібыя барозны напаткалі, і надляснічы валілаўскі над калівам сасонкі пахіліўся, далонню ласкава крануў яе. І пайшоў я народ пытаць, чаму сярод пустак, балот зямлі нашай маладнякоў так мала відаць? Адказалі людзі, што парою веснавою за 38,40 зл. у дзень пры пасадках совесна працаваць, калі за грыбы, ягады фірма «Ляс» і 100 зл. зможа даць.

Але сэрцы добрыя яшчэ не звяліся, сям-там праслязіліся душы шчырыя над астанкамі пушчы, якую ўсё-усюды адно выкарыстоўваюць. Уздумалі аблогі засадзіць гектарамі цэлымі і хаця ПКС шаноўны пад носам нешта мармытаў, машын для транспарту не даючы, усё ж план як-небудзь дабілі да канца.

Тартакі ўцешаныя гусцей закапцілі, векавыя бярвенні глытаючы. Надлясніцтва спакойнае ў Валілах нормамі вырубкі паднацісла і паваліласа вобземлю стромкія сосны, яліны зялёныя. Заенчылі рэхам пужлівым вузкакалейкавыя паравозікі, пад навалай камлёў сырых пыхкаючы. Ад камароў, поскудзі ўсялякай коні бараніліся, на заробак возчыкам зранку да змяркання намагаючыся.

У Беластоку далёкім хваляць, што напалавіну больш драўніны вывезена. З грыбом, губаю названым, ваяваць шлюць наказ. Карэнні ён глуміць, у маладым веку паміраюць нябогі, вецце засохлае растапырыўшы. Прытым аб майскім хрушчы горача просяць не забываць, на саранчу тую прэпарат «Граматокс» уручаюць. Няшчасці гэтыя чацвёртую частку лесу з белага свету зводзяць, бухгалтар пільны на тысячы фэстметраў шкоду лічыць.

Ды ёсць яшчэ саранча горшая, якую і «Гаматоксам» не вытруціш. Лясунамі, часамі, заполянікамі завуць яе. Пабачыць мо' хоча хто, ва ўласныя вочы разгледзець, дык у Скрабляві або Вейкі няхай выберацца. Час меўшы, пашукаць можа і ў Нятупе, Крушынянах, Ласінянах. Крадуць людкове сэрцавіну здаровую, наверх галлём накрыўшы. Вартаўнік іншы раз асігнаты спытае, нагамі часта накрыецца, пад бараду дастаўшы.

Воўк галодны на шляху зімовым не страшны, бо ўжо праходам тут толькі бывае. Зайцоў з сотню далічыліся леснікі, сарнаў з аленямі штук пяцьдзесят, дзікаў і цецерукоў па дваццаць і два рысі на ўсю пушчу. Гасцінцы крыклівыя здалёку звяры абмінаюць, імшары - гушчары пад Каралёвым Стойлам аблюбавалі сабе, аб сівой мінуўшчыне, відаць, гадаючы.

Хомчык стары з Сырожкава гаворыць - пагаворвае:

— Дубальтоўку, бывала, возьмеш і не паспееш у лес зайсці далей, як пад Ліпаў Мост, а казла ўжо застрэліш. У рэчку, што за гумном цячэ, кломлю закінеш, шчупакоў і рыбы рознай цэбрык поўны маеш... Марнее ўсё цяпер, — глыбізны прапалі, затокі ілам заплываюць, дном да Васількова дойдзеш не ўтопішся, каб хацеў - расхацеў.

Пачуўшы словы такія, сказалі старажылу:

— Лес аднавіць, бы чалавека перавыхаваць, сто год патрэбна.

То ж праўда, што брат наш спрадвеку болей пушчы сячэ, чымся нарастае яе. Смерць немінучая зграбла б урочышчы дрымучыя, хоць першымі яны не задзіраліся, каб не тая літасць людская, што гарыць - разгараецца. Галубім дзяціны калючыя ў школках лясных, сіротамі не пакінем.

Вечную дружбу з хвойнікамі завядзем і крыўда загіне. За год сто.

Кастусь ЯНКОЎСКІ

Дрэнна з выкарыстаннем ФРР

Ёсць паасобныя вёскі, а нават грамады, якія фонд развіцця сельскай гаспадаркі поўнасцю выкарысталі аж да 1965 года. Аднак не ўсюды з гэтым добра маецца справа. Напрыклад, грамада Гурка на Сакольшчыне, якая складаецца з 13-ці салтысоўстваў, у гэтым напрамку не зрабіла амаль ніякіх зрухаў. ФРР у грамадзе Гурка да 1965 года складае суму 1.670.000 злотых. На вёску Лапічы прыпадае 194.000 зл., на Вялікія Азяраны — 143.000 зл, на Крушыняны — 412.000 зл., на Саннікі — 123.000 зл., на Ласіняны — 95.000 зл. і г.д. З усіх вёсак толькі каленія Нятупа выкарыстала ФРР ў 50 прац. Там сельскагаспадарчы гурток закупіў малацільны агрэгат. А сельгасгурток у Крушынянах яшчэ спіць, не механізуецца. Пара мясцовым уладам будзіць гэтакія сельгасгурткі да зацікаўлення сельскагаспадарчай тэхнікай.

м.х.

Аб усім

■ Англійскія даследчыкі выказалі меркаванне: афрыканскі кантынент расцпаўзаецца пад вадой на тысячу міль ва ўсходнім напрамку. Магнітнае зандзіраванне марскога дна паказала, што там ляжыць пласт асадкавых парод таўшчынёй у некалькі міль.

■ Спецыялісты ўстанавілі, што вока чалавека распазнае 17.000 адценняў разнастайных колераў. Але, магчыма, што нават і гэтая лічба зменшана і зрок чалавека яшчэ больш адчувальны.

■ Прыродны газ быў знойдзен і выкарыстоўваўся ў Кітаі яшчэ ў 940 годзе да нашай эры.

■ Біёграфы вялікага англійскага натураліста Чарльза Дарвіна высветлілі, што сярод яго продкаў былі як простыя сяляне, так і патомкі каралеўскіх родаў. У 29-м і 30-м каленах продкам Ч. Дарвіна, як гэта ўстанавіў англійскі вучоны Пірсан, быў рускі князь Яраслаў Мудры.

■ Колькі грамаў важыць электрон? Вучоныя падлічылі, што гэтая велічыня выражаецца дзесятковым дробам, у якім пасля коскі ідзе 26 нулёў і лік 910.904.

Ці патрэбны бычкам грубыя кармы?

Існуе даўняя думка, што бычкам неабходны грубыя кармы. Аднак доследы сельскагаспадарчага даследчага цэнтра міністэрства земляробства ЗША апратэстоўваюць гэту думку. Іх вывад: бычкам патрабуецца клятчаткі не больш, чым яе ёсць у молатай кукурузе. А кукуруза, як вядома, утрымлівае менш клятчаткі ў параўнанні з іншымі зернявымі культурамі.

Бычкі, што атрымлівалі корм, які складаўся галоўным чынам з молатай кукурузы, добра прыбаўлялі ў вазе і далі мяса такой жа якасці, як і бычкі, якія ўтрымліваліся на больш грубым корме. Зэсвойвалі корм яны лепш.

Жыццё на Марсе

Армія вучоных, якая галасуе за «марсіянскае жыццё», павялічваецца. Нядаўна д-р Фрэнк Солсбэры з Амерыкі правёў спектраграфічныя даследванні Марса. Вынік гэтых работ ашаламляючы: на Марсе існуюць арганічныя малекулы!

Солсбэры лічыць, што формы жыцця на гэтай планеце не такія ўжо прымітыўныя і мікраскапічныя, як гэта мяркуецца. На яго думку, там існуюць высокія расліны з велізарным лісцем, якое здольна паглынаць вялікую колькасць сонечных промняў. На ноч лісце згортваецца і становіцца белым, каб захаваць запас цяпла. Відавочна, марсіянскія расліны бяруць кісларод з камення і жалезістых злучэнняў, якія ёсць у глебе планеты.

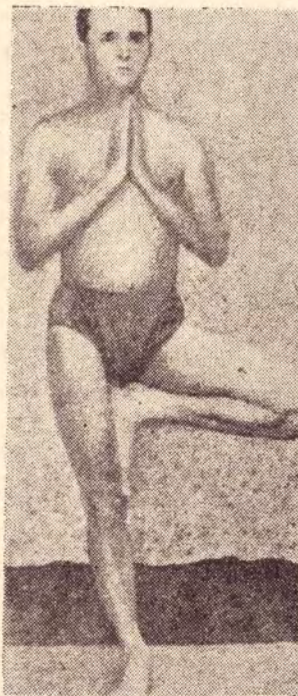
ІЁГІ

Нядаўна вучоныя распрацавалі практыкаванні іёгаў і ўзнік новы метад гімнастыкі «Хата іёга», які хутка заваяваў шматлікіх прыхільнікаў. На здымку практыкаванне экпадасана (фізічная і псіхічная раўнавага), у выкананні вядомага прафесіянальнага велагоншчыка Англяда.

Колькі легенд, таямнічых гісторый і паданняў складзена аб іёгах. Падарожнікі, якія бывалі ў Індыі, расказвалі незвычайнае: іёг здольны растварыцца ў паветры, мог з'явіцца ў двух месцах адначасова, пранікнуць у будынак праз зачыненыя дзверы.

Вось адзін дзівосны выпадак, расказаны відавочцам. Па вуліцах Калькуты павольна рухаецца працэсія. Ужо засталося зусім шумны горад, і людзі апынуліся на ўскраіне. Працэсія спынілася каля толькі што выкапанай ямы. Раптам ад натоўпу аддзяліўся чалавек. Ён спусціўся ў яму і лёг на дно, выпрастаўшыся ва ўвесь рост.

Упала першая жменя пяску, за ёю другая, трэ-

ця... Над чалавекам вырас бугор свежай зямлі. Пакутліва цягнуліся гадзіны. Людзі маўчалі. Нарэшце, некалькі чалавек выйшлі з натоўпу і пачалі раскопваць «магілу».

Чалавек ляжаў нерухома. Вочы яго былі закрыты, на твары — ні ценю жыцця. І раптам: лёгкае дрыжэнне вейкаў, вочы адкрываюцца, слабы ўдых і чалавек... на нагах. Гэта быў іёг.

Здаўна цікавіліся людзі гэтым загадкавым, незвычайным племем і асабліва яго сістэмай фізічных практыкаванняў. Іёга — філасофскае брахманічнае вучэнне, якое паходзіць са старажытнай Індыі. Паслядоўнік яго — іёг. Згодна з гэтым вучэннем, асноўная мэта іёга заключаецца ў тым, каб «аддзяліць душу ад цела», «ачысціць» яе і вярнуць «сусветнай душы». Дзеля гэтага іёг імкнецца падавіць разумовую дзейнасць, утаймаваць пачуцці, устрымацца ад жыццёвых патрабаванняў, ад усяго радаснага і прыемнага. Вось гэтыя каноны і наклалі свой адбітак на сістэму фізічных практыкаванняў іёгаў: амаль усе яны статычныя, нерухомыя, выпрацоўваюць крайні індывідуалізм. Гэта хутчэй за ўсё «позы», «палажэнні». Існуюць дзесяткі такіх нязручных, скаваных поз. У многіх выпадках іёг стаіць на галаве — самая распаўсюджаная і папулярная сярод іх поза, на плячах, галавой уніз і г.д. У спартыўнай гімнастыцы і акрабатыцы таксама ёсць падобныя палажэнні, але ж цягнуцца яны секунды. А іёг стаіць на галаве працяглы час.

Такая сістэма практыкаванняў надзвычай развівае сілу асобных мышцаў і вынослівасць. Так, напрыклад, вядомы факты, калі іёг, лёгшы спіной на бітае шкло, мог вытрымаць на грудзях цяжар вагой больш 800 кілаграмаў. Пры гэтым асколкі бітага шкла не асабліва турбавалі яго.

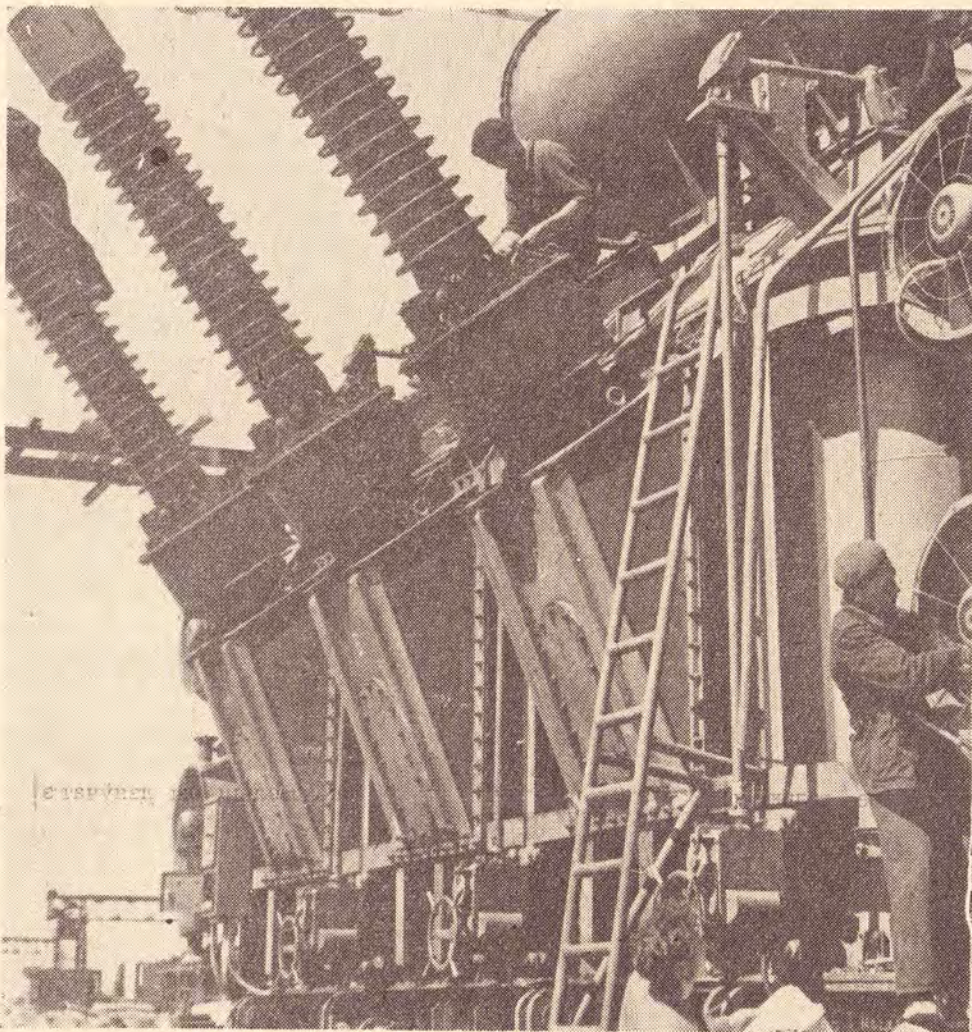
У сістэме іёгаў ёсць і карысныя моманты: глыбокае поўнае дыханне, дынамічныя практыкаванні (іх, дарэчы, у іёгаў мала), асобныя позы, якія дапамагаюць развіваць гібкасць і раўнавагу.

Бадай, самае вялікае значэнне надаюць іёгі дыханню. Дыхальныя практыкаванні праводзяцца іёгамі ў трох позах: падмасана — поза лотаса, экспадасана — поза на адной назе і сavасана — ляжачая, расслабленая поза. Пачынаюцца дыхальныя практыкаванні з выдыху. Скарачаюцца мышцы брушнога прэса і мышцы, якія падымаюць дыяфрагму, выціскаецца паветра з ніжняй часткі лёгкіх. І, нарэшце, апошні этап — апускаюцца плечы і галава, моцна выдзімаюцца праз нос астаткі паветра з верхняй часткі лёгкіх. Гэтыя тры этапы павінны зліваццa ў адно цэлае.

Удых пачынаецца з апускання дыяфрагмы і выпучвання жывата. Паветрам запаўняецца ніжняя частка лёгкіх, затым — сярэдняя і, нарэшце, верхняя. Удых пачынаецца з апускання дыяфрагмы і выпучвання жывата. Паветрам запаўняецца ніжняя частка лёгкіх, затым сярэдняя і, нарэшце, верхняя. Удых напалавіну менш па працягласці, чым выдых. Гэта і ёсць поўнае дыханне іёгаў.

Сістэме іёгаў каля 8000 год. З пакалення ў пакаленне перадаваліся гэтыя традыцыйныя практыкаванні індыйскага племені. Часта яны давалі сапраўды здзіўляючыя эфекты.

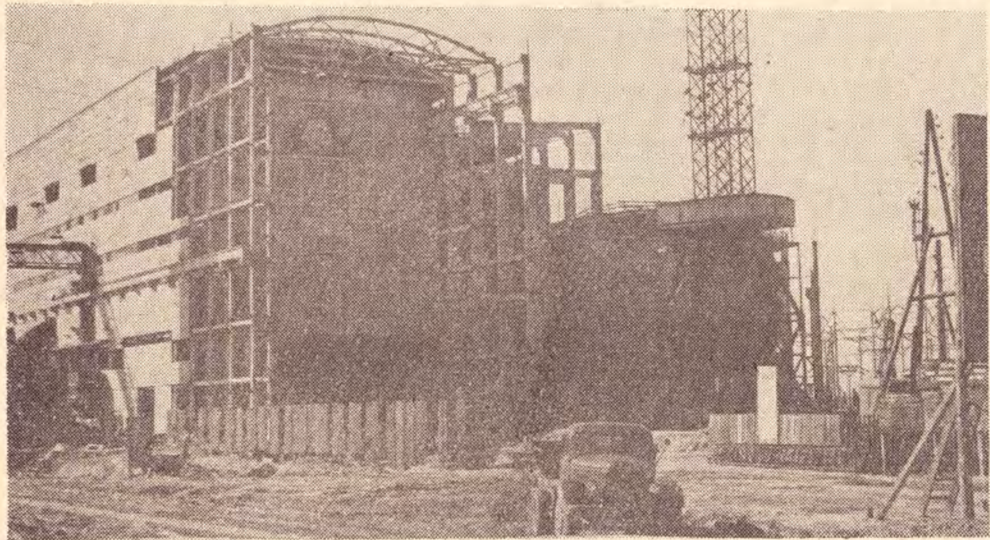
ДЗЕ БЫЛА СЛАВУТАЯ КАТОЎНЯ

Мантаж аўтатрансфарматара.

ПАЛЕСКІ ГІГАНТ

Фундаментальна мяняецца краявід Картузскай Бярозы. На месцы славутага санацыйнага канцэнтрацыйнага лагера размясціўся электрычны гігант — Бярозаўская ДРЭС. На 50 метраў уверх узнімаецца галоўны корпус электрастанцыі. Адсюль ужо ідзе ток у гарады, калгасы і саўгасы. Але гігант працуе яшчэ не ва ўсю моц. Толькі частка яго здадзена ў эксплуатацыю. Пасля заканчэння работ гэта будзе найбольшая цеплавая электрастанцыя на Беларусі. Палескі гігант з'яўляецца ўдарнай камсамольскай будовай.

Мантаж галоўнага корпуса ДРЭС.

Маладыя будаўнікі, маляр Марыя Саўрыцкая і штукатур Раіса Аляхновіч.

Трыбуна чытачоў

Сакрэт высокіх ураджаяў

Гаспадары ГРН Завады, Лапскага павета, ляліся да жывога на сам успамін аб штучных угнаеннях. Валілі грошы ў зямлю, а ўраджай замест падымацца — падаў. Таму, калі ў нашай аколіцы з'явіўся аграном, людзі сустрэлі яго непрыхільна. Аграном Семянюк пастанавіў знайсці прычыну гэтага. Яна хутка выявілася. Аказалася, большасць гаспадароў давала толькі азатовыя ўгнаенні, бо відаць адразу эфект, збожжа прыгожа расце. А пачнуць малаціць — няма ўмалоту. Прычына ў глебе, яна ў нас вельмі кіслая. Каб пераканаць у гэтым сялян, аграном у мінулым годзе прывёз навазовае вапна. Але ніхто не хацеў яго браць. Давялося аграному сілай развозіць вапна на поле і кожнаму тлумачыць пад што трэба яго даваць.

Там, дзе было прыменена вапна, ураджай аказаўся большы, глеба павысіла культуру, ачысцілася ад зелля. Часлаў Гогаль з Завад кажа, што пасля вапна бульба абрадзіла як бруква.

У гэтым годзе аграном не хадзіў па хатах намаўляць гаспадароў, а яны прыходзілі да агранома і прасілі, каб той зрабіў запатрабаванне на вапна. Прыйшло 65 тон, якія разляцеліся, як трэснуў. Былі такія, што самаход перапынялі на дарозе і заварочвалі на поле. Некаторыя гаспадары, як Камінскі, Несцярэўскі, Пінчук, Ледаховіч бралі па 3 тоны. Так што многім не хапіла і яны атрымаюць вапну ў наступнай чарзе, на вясну. Аднак гаспадары не хочуць чакаць, яны ўжо хочуць удабрыць зямлю, бо пераканаліся, што вапна пабуджае ўгнаенні да дзейнасці і, гэтым самым, дае гаспадару высокі ўраджай.

К. Каліна

ПРЭЗЭС ЯНЧУК ЗАЎЗЯЎСЯ

— Ваш Крывец і хлеб мяне не цікавяць

— Ды во як з намі гаворыце, — непрыемна здзівіліся настаўнікі крывецкай школы.

— Так!! — выкрыкнуў прэзэс Янчук з нараўскага ГС-у і, відаць, швырнуў тэлефонную трубку. Канец размовы.

Праз некаторы час, здаецца, як бы змяк чалавек. Хіба зразумеў, што павёў сябе, як вучань - перарастак, якому ўляпілі двойку, напрыклад, па арыфметыцы.

— Пачакайце крыху, выкамбінуем што-небудзь, — пацешыў.

Чакалі — дачакацца не маглі. А ўся «камбінацыя» заключаецца ў тым, каб у краму ў Крыўцы хаця адзін раз на тыдзень дастаўляць пару бохнаў хлеба (можа быць і чэрствы), які надта ж патрэбны ў жыцці настаўніка. Калі нават каўбасу прысылаюць на гандаль у гэту вёсачку, ды яшчэ якую каўбасу — па 50—70 зл. за кілаграм — дык з чым жа яе есці? З хлебушкам, пане, з хлябцом. А мо' з мядоўнікамі?!...

Але ГС у Нарве зусім не думае раскаяцца. Мсцівая штука!. Зіма не за гарамі і настаўнікам спатрэбіўся вугаль.

— Няма!! — коратка адрэзалі ім.

Настаўнікі зноў званяць, пытаюць праступджаным голасам:

— Чулі, што прадаеце ўжо вугаль?

— Праўда, прадавалі, але чатыры дні таму назад.

— Нічога не разумеем!? Мы ж дакладна чатыры дні таму назад даведваліся ў вас пра вугаль і сказалі нам, што яшчэ не маеце яго...

Што праўда, у гэтай справе цяжка вінаваціць асабіста прэзэса Янчука, бо тэлефон прымаў, праўдападобна, нейкі рэферэнт — персона нязначная ў службовай драбіне.

Адоль КАСТРЫЦА

Больш інтэнсіўнасці

(Працяг са стар. 3)

юць прыгожыя радкі, параўнанні і вобразы. Аднак побач іх нярэдка знаходзім досыць неахайныя і непарадныя паэтычныя формы. Думаю, што Дубіцкі павінен звярнуць большую ўвагу на справу выраўнання ўзроўню сваіх вершаў, якія належаць несумненна да высокамастацкай паэзіі.

Апрача названых і коратка ахарактарызаваных членаў нашай арганізацыі маем у сваіх радах многа цікавых індывідуальнасцей, творы якіх паяўляліся або паяўляюцца на літаратурнай старонцы і ў іншых выданнях. У першую чаргу хацелася звярнуць увагу на надзвычай арыгінальны гумар Заставіна, які, на жаль, піша вельмі рэдка, на цікавыя вершы Шатыловіча, які піша яшчэ радзей, на творчасць В. Барышчэўскага і Сошкі, якія перасталі пісаць наогул. Нямала ўнёс у нашую творчасць С. Яновіч, Я. Хлябіч, Мікалай і Уладзімір Гайдукі, а таксама многія іншыя аўтары.

З аказіі сённяшняй сустрэчы хацелася б звярнуцца да ўсіх з заахвочваннем да большай інтэнсіўнасці ў творчасці, без якой не можа быць добрых вынікаў.

А. БАРСКІ

ДОБРЫ ГАСПАДАР

Іван Скепка з Альхоўкі (Гайнаўскі павет) — гэта добры гаспадар і майстар. Яго ведаюць не толькі ў Альхоўцы. Не аднаму гаспадару ў аколіцы рабіў ён вокны, дзверы, ці нават печ. Нямала і дамоў пабудаваў. Але таксама ён вядомы і з іншага боку. Цяпер І. Скепка з'яўляецца старшынёй сельгасгуртка ў Альхоўцы (ён, зрэшты, яго і арганізаваў) і ў гэтай галіне мае немалыя дасягненні. Менавіта дзякуючы яго намаганням, гурток мае ўжо агрэгат і апрысківач.

— Трактара яшчэ набыць не можам, — кажа старшыня, — бо працаваць ім на нашых вузенькіх палосках немагчыма. І таму робім захады, каб у нашай вёсцы былі калоніі.

Юрка Скепка
Альхоўка

(Працяг са стар. 4)

кі браўнінг мільганула, бы маланка. Толькі б не правароніць момант! А можа, усё абыдзецца, як свайго часу ў кабінеце Лемке?

— Вас інфармавалі, навошта вас выклікалі? — спытаў Кронэ, калі Генрых далажыў яму сваё прыбыццё.

— Не, проста загадалі з'явіцца ў вас.

— Дык вось што, гер гаўптман: пасля тых падзей, што адбыліся днямі ў Берліне, камандванне вырашыла пакінуць усе цырымоніі з гэтымі італьянцамі і завесці ў паўночнай Італіі суровы акупацыйны рэжым. Цяпер мы ўводзім вайсковыя камендатуры, якім падпарадкоўвацца будуць усе муніцыпалітэты. Камендантам Кастэль ла Фантэ і ўсяго раёна вызначаем вас. Ад сёння вы яго поўны гаспадар і цалкам адказваеце за парадак у ім. У вашым асабістым распараджэнні будзе рота горскіх егераў, рота чорнасарочнікаў і два ўзводы парашутыстаў. Ведаю, — сілы малыя для такога раёна, як ваш, але нічога не зробіш... У выпадку крайняй неабходнасці можаце звярнуцца па дапамогу да падраздзяленняў дывізіі, да маёра Штэнгеля. Але падкрэсліваю — гэта толькі ў крайніх выпадках.

(Працяг за тыдзень)

255

ТОЛЬКІ ДЛЯ ЗАКАХАНЫХ

Сардэчныя тайны

Дарагое СЭРЦАЙКА!

Мне 23 гады. Жыву пры бацьках. Разам працуем на гаспадарцы. Патрэбна я ім, памагаю ў працы і жыццё нашае ўкладаецца згодна. Я многа чытаю, цяпер хаджу ў школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Бацькі мае шануюць мяне і разумеюць. Справу замужу аддалі мне ў рукі. Але шумяць іншыя. «Старая дзеўка» — назва гэтая прыліпла ўжо да мяне. Зласлівыя дакучаюць, што ніхто моў яе не браў, таму і не выйшла. Але гэта, дарагое Сэрцайка, няпраўда. Проста нейкі гонар не пазваляў мне лавіць мужа ў 18—20 год, ды я яшчэ, праўду кажучы, не сустрэла такога хлапца, каб мне падабаўся, а выйсці замуж толькі для таго, каб змяніць сваё прозвішча, дык і ў 23 гады не маю намеру. І цяпер яшчэ лічу, што магу пачакаць, скончу вось школу, а тады падумаю аб гэтых справах. Надаелі толькі мне ўжо людскія языкі. Ці ты хоць крыху згаджаешся са мной?

Люда
з Дуброўскага павета

Дарагая ЛЮДА!

Пэўна, што я ва ўсім згаджаюся з Табой. Цікава мне толькі, якая гэта ў Вас вёска, што 23-гадовыя дзяўчаты называюцца «старымі дзеўкамі». Гэта ўжо перажытак, і цяпер мала дзе існуюць такія з'явы. А Ты і Твае бацькі маеце рацыю. Вельмі добра, што Ты пастанавіла перш кончыць школу, а пасля думаць аб іншых справах. Больш бы дзяўчат з такім розумам — менш было б пазней сямейных трагедый. А на людскія языкі не звяртай увагі, яны ж нікому не памаглі і не зашкодзілі. Жадаем пасяховага заканчэння навукі.

СЭРЦАЙКА

У ляўкоўскай бібліятэцы

Ляўкоўская бібліятэка абслугоўвае 10 вёсак. І трэба сказаць, што ў гэтым закутку Беласточчыны кніжка становіцца ўсё больш папулярнай, а ў некаторых выпадках і духоўнай неабходнасцю сялян. За некалькігадовы перыяд свайго існавання, бібліятэка ў Старым Ляўкове здабыла 200 пастаянных чытачоў. І найважнейшае, што лік іх узрастае. У гэтым не малая заслуга бібліятэкаршы Ольгі Харкевіч. Чым яна здабывае чытачоў? Перадусім умелай парадай у выбары той ці іншай кніжкі. Каб зацікавіць шырэйшы круг людзей літаратурай, яна склікае сходы аматараў чытання ўголас. А чытае яна цікава, эмацыянальна. І на сходы - чыткі збіраецца многа людзей. Сярод слухачоў ёсць здольныя чытальнікі і яны часта замяняюць бібліятэкаршу. Апошнім часам у нашай бібліятэцы чыталі «У агні» Ільі Гурскага. Хутка прайшоў час пры кніжцы. Раман усім спадабаўся. Дзякуючы гэтаму беларускія кніжкі здабываюць у нас усё большую папулярнасць. Вельмі прыемна адзначыць, што калі моладзь чытае беларускія кніжкі, то і старэйшыя жыхары любяць паслухаць.

Цяпер наша бібліятэка з'яўляецца цэнтрам культурнага жыцця вёскі.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

Конкурс «НІВЫ»

Прыпамінаем, што 15 лістапада г.г. канчаецца тэрмін прысылання лістаў на новы конкурс «Нівы» п.з. «Якую хочаце чытаць аповесць у 1963 г.?» Для тых, хто забыў пра ўмовы конкурса, яшчэ раз паведамляем, што трэба толькі напісаць, якога характару аповесць хацелі б Вы чытаць на старонках «Нівы» у будучым годзе. Дык хутчэй пішыце і шліце лісты ў рэдакцыю.

Сярод удзельнікаў конкурса будуць разлясаваны кніжныя ўзнагароды.

КІНО

ПРАГРАМА на 5.XI. — 11.XI.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Lecą żurawie" (radz.), 6—8.11. „Marynarz z Komety" (radz.), 9—11.

Кляшчэлі
„Szukam mojej dziewczyny" (radz.), 6—8. „Tajemnica zielonego boru" (radz.), 9—11.

Навасады
„Zmartwychwstanie" II s. (radz.), 9—11.

Нараў
„Koiysanka" (radz.), 7—11.

Нараўка
„Zmartwychwstanie" I s. (radz.), 7—11.

Чаромуха
„Śladami bandy" (radz.), 6—8. „Cichy Don" I s. (radz.), 9—11.

Чыжы
„Miasto bez wody" (radz.), 7—11.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Kołysanka" (radz.), 7—11.

Бранск
„Mój ukochany" (radz.), 6—8. „Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 9—11.

Гродзіск
„Mumu" (radz.), 10—11.

Орля
„Miłość powraca wiosną" (radziecki), 7—11.

Райск
„Pokój przychodzącemu na świat" (radz.), 7—11.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Mój ukochany" (radz.), 6—8. „Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 9—11.

Міхалова
„Los człowieka" (radz.), 6—8. „Artysta do wszystkiego" (radz.), 9—11.

Супрасль
„Lecą żurawie" (radz.), 6—8. „Z iskry rozgorzeje płomień" (radz.), 9—11.

Чорна Беластоцкая
„Pilot odrzutowca" (radz.), 6—7. „Dom w którym żyjemy" (radziecki), 9—11.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Cichy Don" (radz.), II s. 6—7. „Cichy Don" (radz.), III s. 9—11.

Мілейчыцы
„Nocny patrol" (radz.), 6—8. „W okopach Stalingradu" (radziecki), 9—11.

Нурэц
„Szukam mojej dziewczyny" (radz.), 6—8. „Jewdokia" (radziecki), 9—11.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Pojedynek" (radz.), 6—8. „Poławiacze gąbek" (radz.), 9—11.

Сухаволя
„Pierwszy lot w Kosmos" (radziecki). 6—8 „Marynarz z Komety" (radz.), 9—11.

Шудзялава
„Burzliwa młodość" (radz.), 7—11.

Янаў
„Wieczór trzech króli" (radz.), 6—8. „Martwe dusze" (radz.), 9—11.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Salwa o świcie" (radz.), 10—11.

Новы Двор
„Życie przeszło obok" (radz.), 10—11.

Ружаны Сток
„Bitwa pod piramidami" (radziecki), 10—11.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 łz, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-5-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $, w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5000. Błtk F-3

Савецкія усмешкі

Вылучэнне на пасаду

Анціпкіна знялі. Пасада загадчыка фермы вызвалілася. Каго прызначыць?

— Рыгоравіча, — сказаў на праўленні брыгадзір. — Усё ж такі былы старшыня.

— Твой былы толькі крычаць умее, — запярэчыў кладаўшчык. — Трэба вылучыць у кіраўнікі вартаўніка Сідоркіна. Ён пятнаццаць гадоў пры ферме. Вырас.

— Нават перарос, — з'едліва сказаў заатэхнік. — Чалавеку за семдзесят пераваліла. — Рэкамендую Хведара Хадасевіча. Аднаго ці з паўлітэркаю? — выгукнуў хтосьці.

Пасмяяліся. Пашумелі. Потым задымілі цыгаркамі. Пытанне сур'ёзнае, кадравае. Трэба ўсебакова падыходзіць.

Раптам падскочыла свінарка Кацярына Акуліч з ліку расшыранага актыву. Выпаліла:

— Няхай Марыйка будзе ў загадчыках. Ігнаткіна.

— Гэта каторая на матачным пагалоўі? — хіхікнуў старшыня калгаса Ерамейкін. — Дык яна ж толькі са школы. Яшчэ ляпца не навучылася.

Тут захіхікалі і праўленцы. Смяюцца! Марынку — у загадчыкі. Не баба яшчэ нават. Проста дзеўка зялёная. Дзе ёй людзей у руках трымаць.

— А можа паспрабуем? — заікнуўся былы брыгадзір Раманцоў. — Маладая ды не зялёная. За мінулы год Марыйка 20 парасят на свінаматку атрымала.

Навокал замахалі цыгаркамі. Параўнаў чалавек! Свіней дагледзець — адно, а ў кіраўніцтве быць — другое. Тут ведаць трэба, з якога канца каня ў калёсы запрагаць. Каб не брыкаўся.

— Аб такім пытанні і гутаркі няма, — адрэзаў намеснік старшыні Рымкін. — Бо справа вядомая: бабы працуюць, а мужчыны кіруюць. Адказнасць маюць.

— Ты і дадому адказнасць носіш, — падкінула калючку ўсё тая ж свінарка Кацярына Акуліч. — Жонка чыгуны цягне, а ён ёй указанні дае, як за вілкі брацца. Бо інакш з дуру голымі рукамі ў печ палезе. Эх, вы, мужчыны!

— Цыц, баба! — крыкнуў на яе старшыня, — не перашкаджай пытанне вырашаць. Прапаную зацвердзіць Хведара Хадасевіча.

Так і пастанавілі. Няхай, маўляў, папрацуе, потым відаць будзе. Хоць і не надта пісьменны, а ўсё ж такі мужык, сіла. І прыкрыкнуць можа, і чарку з кім трэба выпіе.

Марыйка таксама не засталася па-за ўвагай. Падкінулі ёй яшчэ тры свінаматкі. Каб марна актыўнасць не прападала.

Д. ЕЎЗІКАЎ

Не вытрымаў.

ХУТКІЯ ПАСАЖЫРЫ

Гэта ж абуральна: тры гадзіны чакаем аўтобуса!

— Адкуль вы такія хуткія?

— З аэрадрома.

✲

НА ВУЛІЦЫ

Міліцыянер: — Грамадзянін, тут нельга пераходзіць, вы парушаеце правілы вулічнага руху.

Грамадзянін: — Я? Вы тут цэлы дзень стаіце, і ніхто вам слова не сказа, а я толькі раз перайшоў і ўжо рух парушыў.

ТАМАШ

БАЙКА

Тамаш — «герой» гандлярскіх спраў —
Грыбы на рынку прадаваў.
Быў час якраз гарачы — йшло жніво.
А ў спёку шмат заўжды грыбоў чарвівых.
Каб збыць свой дармавы тавар,
Тамаш хаваў яго сапраўдны твар:
Пад ніз чарвівых шляпак накладзе
І голасам нахабніцкім вядзе:
«Гэй, танна прадаю! Каму грыбкі?»
Ідуць, бяруць тавар пакупнікі —
Хто сумку напаўняе, а хто кошык,
Сумленна заплаціўшы грошы.
«Што ж, ешце на здароўе», — цёплым словам
Тамаш пакупніка любога праводзе,
А ў душы смяецца «дабрадзей»:
«Прадаў чарвівых напалову».

Тут справа не ў грыбах. У Тамаша
Чарвівая, грашовая душа.

Васіль МАЕЎСКІ

«КАТАРЖАНКІ»

У РЭСТАРАНЕ

Наведвальнік: — Першы раз ем у вас такі смачны біфштэкс.

Афіцыянтка: — Што я нарабіла! Я ж памылкова падала вам біфштэкс, засмажаны для нашага дырэктара!

ПАДЗЯКА

Стары садоўнік даў маленькай Юлі яблык.

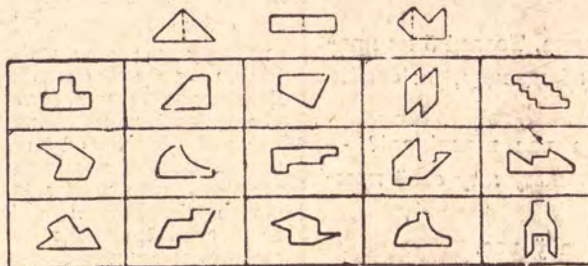
Юліна мама: — Дачушка, а што трэба сказаць за гэта.

Юля: — Дзядуля, дайце яшчэ і маме.

★ ★ ★

Псіхалагічны практыкум

Кожную з фігур трэба раздзяліць адной простай лініяй так, каб пры складанні ўзнікшых двух частак атрымаўся квадрат (глядзі прыклады ўверсе).

ГІСТАРЫЧНАЯ ГІСТОРЫЯ

Дзед Марцін часта сядзіць на прызбе, люлечку пацягу смокча і грэе на сонцы старыя косці. Толькі не даюць яму спакою ўнукі. Дзецям да ўсяго справа. Вось і цяпер падбягаюць яны да дзэда.

— Дзеду, а чаму ў цябе валасы белыя?

— Гэта так ад зімы засталося, — флегматычна адказвае дзед.

— А салдатам ты быў? Шабляй рубаў? Генерала бачыў? — сыплюцца пытанні. — Дзедка, раскажы пра вайну.

Дзед пыхкае люлькай. Адказвае не так хутка, як хочацца ўнукам.

— Навяваўся я з Вільгельмам, царом германскім. Генералам у нас быў Ірманаў. Супроць яго ішоў нямецкі генерал Ейхгорн.

— Дзядулька, цар вялікі, вялікі, праўда? Ён вышэй генерала? Германец страшны, праўда? — цікавяцца дзеці.

— Германец люты. Наступае густа, а як да рускіх штыкоў дойдзе, крычыць «Майн Гот» і пяткамі бліскае.

— Дзед, а мы тваю фатаграфію бачылі... На кані ты... Шабля ў руцэ... Шапка высокая з зоркай... — перабіваюць адзін другога ўнукі.

Дзед усміхнуўся ў сівыя вусы і кажа:

— Малады быў. Гарачы. Засталася тут у вёсцы бабуля ваша. Гладкая дзеўка была. Для яе тэты здымак прыслаў. Каб героя чакала.

— Дзеду, а дзе тыя генералы падзеліся?

— Нямецкага Ейхгорна ў горадзе Кіеве забілі. Нашага рэвалюцыя знесла.

— Я думаў генералы мацнейшыя за ўсіх, а тут рэвалюцыя перамагла генералаў, — расчаравана адазваўся наймяншы ўнук.

— Рэвалюцыя яна народная. Супроць народа няма сілы. Душылі рэвалюцыю генералы Калчакоўскія, ды Юдзеніч з Красновым. Раздзіралі рэвалюцыю Махно, Зялёны і іншыя атаманы. Не памагло. Гітлер — капрал таксама супроць рэвалюцыі пайшоў. Усіх Чырвоная Армія прысыпала зямлёй.

— Дзеці, абедаць! — раздаўся кліч маці.

Унукі пабеглі, бы кураняты да кармушкі. Дзед паглядзеў ласкава ўслед дзецям. Паківаў галавою. Выбіў патухлую люльку. Замармытаў:

— Вось жэўжыкі! Усё хочуць ведаць. Ім што, растуць сабе, бы гронкі, здаровыя. А я ўсяго пра рэвалюцыю не дагаварыў. — Як з Будзённым бралі Перакоп не сказаў. Ды нічога, іншым разам паспеем. Справы нашы кастрычніцкія за дзень не перакажаш, — закончыў дзед, выцягваючы кісет. Кісет з чырвонай саф'янавай скуры калісьці быў прадметам зайздрасці ўсіх аднапалчан. Сёння ён страціў ранейшы выгляд, але застаўся блізкім дзедаваму сэрцу, як успамін даўно мінулых гераічных дзён.

Дзядзька Лявон

У МАГАЗІНЕ «ДЗІЦЯЧЫ СВЕТ»

Дзяўчынка нахіліла ляльку, якая прамовіла: «Мама, мама».

— Што гаворыць лялька, дачушка?

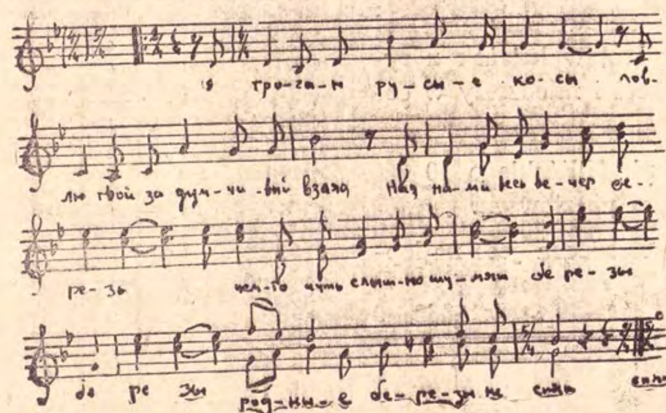
— Яна гаворыць, каб мы яе купілі.

✲

З ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ КРАТА

У стэпе трактары загуркаталі.
Яны цалінныя ўзнімаюць далі.
— Канец прыходзіць свету, — крот у крык. —
Зямлю перагарнулі дагары.

Іван МУРАВЕЙКА

— Далей сонечнай сістэмы гуляць не лятайце!..

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Яўгеніі Банцарэвіч з Фальваркаў Тыльв. і Міхася Носа з Луплянкі Новай, Беласточкага павета, змяшчаем сучасную савецкую песню.

Березы

Слова В. Лазарева Музыка М. Фрадкина

Я трогаю русые косы,
Ловлю твой задумчивый взгляд.
Над нами весь вечер березы
О чем-то чуть слышно шумят.

Березы, березы,
Родные березы не спят.

Быть может, они напевают
Знакомую песню весны;
Быть может, они вспоминают
Суровые годы войны.

Березы, березы,
Родные березы не спят.

Неужто свинцовой метелью
Земля запылает окрест,
И снова в солдатских шинелях
Ребята уйдут от невест?

Березы, березы,
Родные березы не спят.

Я трогаю русые косы,
Ловлю твой задумчивый взгляд,
Не спят под Москвою березы,
В Париже каштаны не спят.

Березы, березы,
Родные березы не спят.